

Příprava dítěte v domácím prostředí zaměřená na vstup do základní školy

Iveta Ondruchová

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE **(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)**

Jméno a příjmení:	Iveta Ondruchová
Osobní číslo:	H18626
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Učitelství pro mateřské školy
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Příprava dítěte v domácím prostředí zaměřená na vstup do základní školy

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o školní připravenosti dítěte předškolního věku.
Vymezení teoretických východisek o přípravě dítěte v domácím prostředí.
Příprava metodiky výzkumné části, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.
Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníku pro rodiče.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

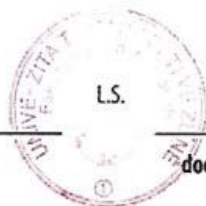
Seznam doporučené literatury:

- Dockett, S., Griebel, W., & Perry, B. (Eds.). (2017). *Families and transition to school*. Cham: Springer.
- Kaščík, O., & Betáková, E. (2014). Vzdelávanie a školovanie v ranom veku v sociálne diferencovanej perspektíve matiek. *Sociológia*, 46(1), 5-24.
- Majerčíková, J. (2012). *Rodina s predškôlkom: výskum rodín s deťmi predškolského veku*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- Otevíelková, H. (2016). *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál.
- Sulová, L. (2014). *Význam domácí přípravy pro začínající školáka*. Praha: Wolters Kluwer.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Barbora Petrů Puhrová, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **7. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 25.4.2021

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělěčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá přípravou dítěte v domácím prostředí se zaměřením na vstup do školy, konkrétně na odlišnosti z hlediska typu rodiny a způsobu vzdělávání dítěte zejména individuálního vzdělávání a vzdělávání dítěte v MŠ. Práce se zaměřuje na konkrétní oblasti v přípravě dítěte na vstup do školy. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, přičemž v teoretické části bylo cílem popsat pojmy a teoretická východiska, které se týkají problematiky přípravy dítěte na vstup do školy v domácím prostředí. Výzkumné šetření bylo provedeno formou dotazníku, který byl určen především pro rodiče předškolních dětí s povinnou předškolní docházkou. Cílem výzkumné šetření bylo zjistit odlišnosti v domácí přípravě dítěte mezi rodinami manželskými a ostatními, dále mezi dětmi vzdělávanými v MŠ a vzdělávanými v rámci individuálního vzdělávání. Zjištěná data byla vyhodnocena a interpretována. Součástí práce je i doporučení do praxe.

Klíčová slova: školní zralost a připravenost, domácí příprava, vstup do školy, předškolní vzdělávání

ABSTRACT

This Bachelor thesis addresses the preparation of children at home, focusing on their commencement with school education, specifically the differences based on the type of the family and the manner of educating the child, and further comparing the individual manner of education and children being educated at kindergartens. The thesis further concentrates on specific fields throughout the preparation of children for their commencement with school education. The thesis is divided to the theoretical and practical sections. The theoretical part attempts to introduce the terms, concepts and theoretical bases which are related to the topic of preparing a child for his/her commencement with school education at home. The research survey has been executed by using a questionnaire which was mainly intended for parents with pre-school children obliged to attend mandatory pre-school education. The aim of the research was found the differences in pre-school preparation between families with married couples and other types of families, and also between children educated in kindergartens and at home. The obtained data were evaluated and interpreted. The thesis also presents some recommendation for the practice.

Keywords: school readiness and preparedness, home preparation, commencement with school education, pre-school education

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce PhDr. Barboře Petřů Puhrové, Ph.D. za její nekončící trpělivost, cenné rady a připomínky a také čas, který mi během zpracování práce věnovala. Děkuji i svým rodičům za podporu a pomoc s přizpůsobením času na studium. Na závěr bych chtěla poděkovat i svému partnerovi, který mi byl také velkou oporou při psaní této práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 25.4. 2021

Iveta Ondruchová

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 RODINA S DÍTĚTEM PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	11
1.1 SPECIFIKA SOUČASNÉ RODINY	12
1.2 DOMÁCÍ A RODINNÉ PROSTŘEDÍ DÍTĚTE	15
2 PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ	16
2.1 ŠKOLNÍ ZRALOST A PŘIPRAVENOST	17
2.2 VÝZNAM PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	21
2.3 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DÍTĚTE	22
3 PŘÍPRAVA DÍTĚTE V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ NA VSTUP DO ŠKOLY	23
3.1 DLOUHODOBÁ, STŘEDNĚDOBÁ, KRÁTKODOBÁ PŘÍPRAVA.....	25
3.2 MOŽNOSTI PŘÍPRAVY DÍTĚTE NA VSTUP DO ŠKOLY V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ.....	26
3.3 SPOLUPRÁCE RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY	29
3.4 DALŠÍ MOŽNOSTI PODPORY PŘÍPRAVY DÍTĚTE NA VSTUP DO ŠKOLY	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	33
4.1 CÍLE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	33
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A PŘEDPOKLADY	33
4.3 POPIS VÝZKUMNÉHO SOUBORU	34
4.4 VÝZKUMNÁ METODA A VÝZKUMNÝ NÁSTROJ	34
4.5 SBĚR A METODY ANALÝZY DAT.....	35
5 INTERPRETACE DAT	36
5.2 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE	48
5.3 SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	56
5.4 DOPORUČENÍ PRO PRAxi.....	59
ZÁVĚR	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	64
SEZNAM GRAFŮ	65
SEZNAM TABULEK	66
SEZNAM PŘÍLOH	67

ÚVOD

Příprava dítěte na vstup do školy je velmi diskutovaným tématem. I když mají rodiče v domácí přípravě dítěte na vstup do školy nezastupitelnou roli a celková rodina je v ní významná, mají na ni odlišné názory. Zatímco jedni považují domácí přípravu dítěte za příliš zatěžující a nepodstatnou, druzí hodnotí přípravu do školy za velmi důležitou a nepostradatelnou součástí předškolní etapy dítěte. (Šulová, 2014). Jako již působící učitelka v MŠ jsem si těchto rozdílů u rodičů všímala, a proto mě zajímalo, jaké typy rodin, za jakým názorem stojí, nebo spíše, jak ovlivňuje rodina, jako taková, samotnou domácí přípravu dítěte zaměřenou na vstup do školy.

Tématem práce je Příprava dítěte v domácím prostředí zaměřená na vstup do školy a mým cílem v práci je zjistit, jak rodiče připravují své děti na vstup do školy v domácím prostředí, a jak se liší domácí příprava z hlediska typu rodiny, konkrétně rodin v manželství a ostatních rodin, do kterých spadají matky samoživitelky, rozvedení rodiče, rodiče se střídavou péčí o dítě nebo jen partneři tedy nesezdání rodiče. Dále určit, čemu rodiče v přípravě dítěte do školy věnují největší pozornost, a jak se liší tato příprava dítěte, které navštěvuje MŠ běžně, a které je vzděláváno v rámci domácího individuálního vzdělávání.

Záměrem v teoretické části bylo vymezit a popsat teoretická východiska a pojmy týkající se problematiky přípravy dítěte na vstup do školy. Získat především teoretický základ k mému výzkumnému šetření. Popisuji rodinu s předškolním dítětem, ve které se mimo jiné zabývám strukturou rodiny a domácím a rodinným prostředím, v kapitole předškolní výchova a vzdělávání definuji význam předškolní výchovy a vzdělávání a domácí individuální vzdělávání dítěte. V poslední kapitole příprava dítěte v domácím prostředí na vstup do školy charakterizuji dlouhodobou, střednědobou a krátkodobou přípravu, popisuji konkrétní možnosti domácí přípravy dítěte, zmiňuji důležitost také spolupráce rodiny a mateřské školy a jejich doporučení rodičům předškolního dítěte.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA S DÍTĚTEM PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Každý budoucí školák potřebuje stabilní rodinné zázemí, ve kterém se cítí bezpečně a jistě, aby zvládl zahájení povinné školní docházky bez větších obtíží a problémů. Sociální a ekonomický status rodiny hraje významnou roli v připravenosti dítěte na vstup do základní školy, ale také jejich očekávání a ambice, jelikož vztah ke škole si získává dítě dříve, než nastoupí do ZŠ (Dandová, Kropáčková, Nádvorníková, Pravcová & Příkazská, 2018).

Proto může pro dítě znamenat ohromný přínos brzké vzdělávání v MŠ, i když významnou roli v utváření osobnosti dítěte hraje převážně rodina, ne každá je schopna zajistit mnohočetnou škálu podnětů, kterou dítě potřebuje (Picková, 2017).

Dítěti tedy mohou pomoci a přispět k rozvoji a prospívání ve škole rozhodně i sociální, ekonomický a kulturní kapitál rodiny. Můžeme tedy říci, že s výškou vzdělání rodičů stoupá také míra kapitálu rodiny, které jsou k dispozici dítěti.

Děti vzdělaných rodičů mají mnohdy lépe tzv. vyšlapanou cestu ke škole a následnému vzdělávání, děti jsou tak jednoduše řečeno ve výhodě. Existuje sumarizace výzkumných podkladů, které ukazují, že rodiče s nízkým vzděláním a sociálním statusem jsou méně schopni podporovat dítě ve škole a zajistit učební a školní aktivity svých předškolních dětí (Majerčíková & Rebendová, 2017).

Předpokladem pro úspěch dítěte ve škole je stěžejnost toho, co se děje v rodině. Při přípravě dítěte jsou tak i důležité vědomosti rodičů. Mezi rodinami je tedy velmi mnoho rozdílů. Výzkum Pospíšilové (2011) ukazuje, že ne vždy všechny rodiny zapadají do určité teorie. V jejím výzkumu vyšlo, že i rodič dělník vede své děti k úspěchu ve škole, věnuje se domácí přípravě dítěte, chce pro něj kvalitní vzdělání, avšak netrvá na tom vysokoškolském, nýbrž alespoň na vzdělání maturitním. Vyvrací tak teorii nevzdělaných rodičů, kteří nevedou a nepodporují své děti ve školní úspěšnosti, jak je již uvedeno výše.

Také existují výzkumy, na které poukazuje Rabušicová (2004), ty pojednávají o tom, že rodičovská podpora pozitivně ovlivňuje chování dětí ve škole a následné formování jejich postojů ke vzdělávání, ke škole, které mají pak vliv na školní úspěšnost. Děti cítí podporu, povzbuzování ze strany rodičů a jejich vnímání. I společně strávený čas s rodinou také pomáhá dětem být lépe připraveni do školy.

Další charakteristiky, které ovlivňují školní úspěšnost, uvádí ve své knize Rabušicová (2004):

- „*Tlak na úspěšnost-rodčovské aspirace a očekávání.*
- Jazyk-příležitosti pro rozvoj různých úrovní jazykového vyjadřování.*
- Akademické vedení-dostupnost a kvalita pomoci s prací do školy.*
- Aktivita rodiny-množství volnočasových rodinných aktivit nesouvisajících přímo se školou.*
- Intelektualizace-vytváření příležitostí pro děti k přemýšlení a rozvoji představivosti při denních aktivitách.*
- Pracovní návyky-důraz na pravidelnost v organizaci prostoru a času.*“

1.1 Specifika současné rodiny

Za tradiční rodinu označujeme tu, která se skládá z rodičů dětí, kteří jsou manželé, žijí také ve společné domácnosti se svými dětmi a vyznačují se harmonickým společným rodinným životem. V rodině jsou rozdělené tradiční role, otec zajišťuje finanční stránku rodiny, chodí do práce a matka se stará o děti, jejich výchovu a o společnou domácnost. Děti navštěvují školu a rodina funguje bez jakýchkoliv problémů a konfliktů. Ve skutečnosti je takhle tradiční rodina už jen výjimkou.

Znaky současné rodiny mohou být tedy trochu jiné, rodina prochází změnami, mění formu, strukturu, mění se oblast rodičovských rolí, nabírá nové funkce atd.

Někdy je současná rodina nazývaná také jako postmoderní a bývá charakterizována změnami jako: narůstá podíl nesezdaných rodičů, není podmínka jejich rodinného soužití být manželé, také klesá počet dětí v rodině, narůstá počet rodin žijících samostatně v jednočlenných domácnostech, tím zanikají vícegenerační rodiny, dochází k nárůstu rozvodů, z tohoto důvodu je více rodin samostatně žijících např. matka s dětmi, či otec s dětmi, rodiči se stávají čím dál více starší lidé, rodiče se věnují oba zaměstnání a své kariéře, čím vzniká méně času na společný rodinný čas a současně i život a také se klade větší důraz na materiální stránku rodiny a jejich účastníků (Mendelová, 2014).

Stabilita rodinného prostředí je základ, dává tak dítěti pocit jistoty a bezpečí, pokud je však rodina v procesu rozvratu či rozvodu, dítě prochází stresem, zvýšenou psychickou zátěží a může mít negativní vliv na školní výkonnost. Výzkumy zkoumání uvádí, že děti

z rozvrácených rodin jsou méně ctižádostivé, více citlivé, nervóznější a málo oblíbené mezi vrstevníky (Šulová, 2014).

Typů rodin je hned několik.

Z hlediska rozložení se rodina podle Laca (2013) dělí na:

Nukleární rodinu tvoří dvě generace, a to většinou rodič-dítě. V nukleární rodině hraje velkou roli manželství, klade na něj důraz. V rámci této rodiny ji dělíme také na úplnou a neúplnou rodinu.

Úplná rodina se skládá z obou rodičů, matky i otce a dítěte.

Manželství pro rodinný život není nutností. V dnešní době je více „běžnější“ žít s partnerem v jedné domácnosti bez svazku i s narozením dítěte nebo vstoupí do manželství až nějakou dobu po narození potomka. Hodně lidí však považuje manželství za nejlepší formu založení rodiny. Většinou před tím, než založí rodinu a vstoupí do manželského svazku se zabezpečují po finanční a materiální stránce.

Nevlastní rodina znamená podle Novotné (2019), že vznikla po druhém či dalším sňatku jednoho z rodičů. Dítě tedy žije s jedním vlastním rodičem a s jedním nevlastním. Nejčastěji žena s dětmi z předchozího manželství a nový partner-nevlastní otec. Taková rodina se někdy nazývá i jako komponovaná nebo znovusložená, rekonstruovaná, je složená tedy ze dvou předešlých rodin.

Tato rodina nemá stanovená jasná pravidla, která vymezují očekávané chování rodiny, jako ta biologická. Rodina tak může zažívat více stresu, který působí na jejich zdravé fungování. Nejčastější pojem u nevlastní rodiny známe pojem „MACECHA“. Je to žena, která se stane nevlastní matkou, tedy uzavře sňatek s mužem, který má děti ve své péči či střídavé péči (Sobotková, 2012).

V **neúplné rodině** podle Matějčka (2017) je přítomen pouze jeden z rodičů, matka a dítě nebo otec a dítě. Příčina neúplnosti může být úmrtí, emigrace, rozvod, svobodná matka (Matějček, 2005). Dále můžeme dělit ještě na *orientační rodinu*, ve které člověk funguje jako dítě, do které, se narodilo a vyrůstalo v ní a *rozmnožovací rodinu*, kterou člověk zakládá a funguje v ní jako rodič (Laca, 2013). Když rozdělíme počty neúplných rodin, zahrnuje rozvody s 34%, úmrtí jednoho z rodičů 30%; ve 24% jsou rodiče manželé, ale jeden z nich, nemá hlášen stejný trvalý pobyt, svobodný rodič v 10% a ve 2% nebyla příčina neúplnosti zjištěna.

Rodiny s jedním rodičem jsou stále více častější a nejvíce jsou to matky s dítětem (až 95 %). Přibývá nejen počet rozvodů, rozchodů, ale také rodin, které přivedou dítě do nemanželského páru, tedy svobodného. Rodič s dítětem zůstane sám také po ovdovění, zemře matka nebo otec (Sobotková, 2012).

V předškolním věku dítěte je zejména významná ztráta otce. Děti z rozvedených manželství se jeví podle hodnocení kolektivu třídy většinou jako neoblíbené, samotářské, bázlivé, neukázněné, anebo svárlivé, což ukazuje výzkum V. Trnky. Vývoj vnitřních vztahů v neúplné rodině a celkového vnitřního vývoje dítěte se liší za jaké situace a okolností o otce či matku přišli. Situace je jiná, kdy dítě jednoho rodiče vůbec nepoznalo či ho ztratilo v pozdějším věku. Záleží také i na tom, zdali ztráta došla rozvodem, úmrtím, konfliktem v rodině, jestli je jeden z rodičů ve vězení, nebo trvale v nemocnici (Matějček, 2017).

Matka s dítětem (samoživitelka) sama zůstává daleko častěji, než kdy tomu bylo dříve. Příčiny jsou např. rozpad rodiny, rozvody, úmrtí, nemanželské děti, také se můžeme setkat s ženami, které jsou záměrně s dítětem sami, nechťejí založit rodinu, mají sami vlastní dítě a odmítají žít s mužem.

Dítě, které žije samo s matkou nemusí být ve značné nevýhodě, ale matka může být pracovně vytížená, jelikož nemá oporu a je na vše sama nebo se zabývá také jinými osobními problémy, u kterých se může stát, že dítě bude určitým způsobem zanedbávat a méně se mu věnovat. U dětí chlapců se může projevit nedostatek autority, kterou zastupuje otec a chybějící mužský vzor.

Otec s dítětem, který by sám pečoval o dítě je velmi ojedinělé. Jen výjimečně soud svěří dítě do péče otci a nikoli matce. Avšak otec mívá obvykle kolem sebe někoho na pomoc, babičku, dědečka, tetu nebo někoho dalšího v zástupu ženy a nevzniká tak „osamělý otec“ (Matějček, 2017).

Střídavá péče mezi rodiči nastane většinou po rozvodu či rozchodu rodičů dítěte. Ve většině případech soud svěří dítě do péče matce, je to až 94%, kdy má matka výhradní péči o dítě po rozvodu. Děti tak přicházejí o stálou přítomnost otce a dochází ke střídavé péči, kdy uděluje soud, kdy a na jak dlouho si otec dítě může vzít k sobě (Matoušek, 2003).

Ovdovění jednoho z rodičů je způsobeno smrtí otce či matky z jakéhokoliv důvodu. Žena tak ztrácí úmrtím manžela ekonomické zajištění, ochranu fyzickou i společenskou a děti jsou ve znevýhodněném postavení (Matějček, 1999).

Rozšířená rodina funguje jako rodina, která se skládá z více generací, a to rodiče-dítě a další pokrevní členové rodiny, většinou jsou to prarodiče-babička s dědečkem nebo strýc, teta, sestřenice apod (Laca, 2013).

1.2 Domácí a rodinné prostředí dítěte

Domácí prostředí dítěte můžeme chápat do jisté míry jako rodinné prostředí. Fyzické prostředí, ve kterém dítě žije je důležité hlavně z jeho strukturovanosti, stability a předvídatelnosti, dítě tak lépe pochopí, co zde platí. Na kognitivní vývoj dítěte působí především materiální prostředí a zejména malé děti ovlivňují materiální podmínky domova. Pro dítě je rodina významným prostředím, kde by se mělo cítit bezpečně, jistě a mělo by sloužit jako citové zázemí a také výrazně ovlivňuje psychický vývoj dítěte. Rodina ukazuje dítěti základní postoj ke světu a např. na výkon dítěte ve škole do jisté míry působí právě rodinné prostředí ve kterém se dítě nachází. Rodinné domácí prostředí rozvíjí u dítěte určité kompetence nebo také potlačuje, podle toho, které rodina preferuje (Vágnerová, 2005).

Střelec (2005) ve své studii zmiňuje faktory ovlivňující rodinné prostředí.

„Jsou to demograficko-psychologické podmínky, materiálně-ekonomické faktory rodinného prostředí a kulturně pedagogická stránka rodinného prostředí“ (Střelec, 2005, s.121-122).

V demograficko-psychologických podmínkách mluví o přirozené struktuře rodiny ovlivňující rodinné prostředí a stabilita rodiny, která má být základnou pro atmosféru rodinného prostředí a jejího rozvíjení dalších dimenzí. V materiálně-ekonomických faktorech vyzdvihuje vliv zaměstnanosti rodičů na děti, vliv techniky na život rodin a další faktory, jako příprava dítěte do školy, materiální podmínky apod. Kulturně-pedagogickou stránku rodinného prostředí zajímá především, jaká je vzdělanost rodičů a pedagogizace prostředí z hlediska připravenosti na výchovu a vzdělávání dětí (Střelec, 2005).

2 PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ

Předškolní vzdělávání je nedílnou součástí přípravy dítěte na vstup do školy a na jejich budoucí život. Dítě získává zkušenosti a znalosti o okolním světě. Hlavním úkolem však předškolního vzdělávání je podporovat výchovné působení rodiny a jeho následné doplňování (NUV, 2011). Smyslem předškolního vzdělávání je vést dítě k osobnímu rozvoji, k fyzické, psychické i sociální samostatnosti, dovést dítě ke zdravému sebevědomí a sebejistotě, aby dokázalo být samo sebou a zároveň se umělo přizpůsobit v sociálním prostředí a ve společnosti. Respektování individuality dítěte, prožívané zkušenosti, jejich hranice možností včetně jejich zdravotních a sociálních odlišností musí být součástí předškolního vzdělávání (Kolláriková & Pupala, 2010).

Tento vzdělávací proces se označuje jako veřejná služba a probíhá v mateřských školách, speciálních mateřských školách a v přípravných třídách pro děti s odkladem školní docházky nebo sociálně znevýhodněné děti. Předškolní vzdělávání už ale není jen záležitostí těchto institucí nýbrž může probíhat v rámci individuálního vzdělávání také v domácím prostředí, kde dítě vzdělává sám rodič doma. Tento druh vzdělávání vznikl v rámci vzniku povinného předškolního vzdělávání neboli povinné předškolní docházky v MŠ, která byla zavedena od 1. září 2017 (Stodůlková & Zapletalová, 2011).

MŠMT stanovuje veškeré požadavky na vzdělávání a výchovu dětí předškolního věku v dokumentu „*Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*“ (RVP, PV, 2018). V dokumentu jsou definovány veškeré cíle, záměry a vzdělávací oblasti dítěte (RVP, PV, 2018).

Pokud dítě vzděláváme, zároveň jej i vychováváme. Působením na dítě, jako na celou osobnost, vychováváme jej. Jedná se o prosociální chování a kultivaci mravní stránky člověka. Výchovu dítěte ovlivňuje nejen prostředí, ekonomické a sociokulturní podmínky, ale i do značné míry genetika dítěte. Ve výchově musíme respektovat individuální zvláštnosti dítěte a jeho autenticitu, jinak výchovný záměr nebude funkční. Je to určitá cesta k sebevýchově (Šafránková, 2019).

2.1 Školní zralost a připravenost

Školní zralost a připravenost je bezpodmínečně součástí přípravy dítěte na vstup do základní školy a nedílná součást předškolního vzdělávání. Školní zralost a připravenost je cíl o který by měly rodiče usilovat v přípravě dítěte na školu.

Školní zralost je stav, který zahrnuje 3 základní oblasti: **zdravotní neboli fyzickou zralost, psychickou zralost a sociálně-emocionální zralost dítěte**. Školní zralost vychází spíše ze stavu fyzických, psychických a mentálních předpokladů dítěte k způsobilosti začlenit se do školního vyučování (Koťátková, 2008).

Dítě musí tzv. dozrát a dosáhnout určitých úrovní v těchto vývojových oblastech, aby mohlo úspěšně zahájit povinnou školní docházku (Dandová & Kropáčková, 2018).

To znamená, že školní zralost obsahuje vnitřní vývojové předpoklady, které ovlivňuje právě dozrávání centrální nervové soustavy. Dříve se dokonce zjišťovaly pomocí tzv. Filipínské míry i růstové předpoklady. V současné době se školní zralost posuzuje v pedagogicko-psychologických poradnách pomocí různých metod, a to na popud učitelek v mateřské škole nebo samotného rodiče (Šulová, 2014).

Podle autorského kolektivu Dandové a Kropáčkové (2014) zrání dítěte ovlivňuje mnoho vlastností a okolností: věk dítěte, pohlaví, anamnéza dítěte, dědičnost, rodinné prostředí, výchovné styly rodičů.

Školní připravenost je na podobné bázi jako školní zralost, opakují se stejné 3 základní oblasti, pohlíží se na ně však z jiného úhlu, a to z pedagogického. „*Je to stav rozvoje obecných a praktických dovedností a návyků, které umožní dítěti pokračovat ve svém vývoji prostřednictvím školního vzdělávání*“ (Koťátková, 2008, str.407).

Posuzuje se také v pedagogicko-psychologických poradnách pedagogy, nebo učitelkami v mateřských školách nebo základních školách (při zápisu).

Zdravotní a fyzickou zralost posuzuje dětský lékař. Pediatr zná celkový vývoj dítěte od narození. Ví, jak se dítě narodilo, jak probíhalo těhotenství jeho matky, poporodní míry, jestli dítě od narození správně roste, prospívá, zda se vyvíjelo dítě tak jak mělo v jeho prvním roce života, jestli bylo hospitalizováno, mělo úrazy, operace, také zda dítěte potřebovalo nebo potřebuje speciální zdravotní péči či jinou potřebnou zdravotní pomoc a také ví, jak často bylo dítě nemocné, jakou mělo předepsanou medikaci, které nemoci prodělalo apod.

Znaky fyzické a zdravotní zralosti jsou např. vypadávání mléčných zubů, pevná kostra a svalstvo. Kontroluje také krevní tlak, moč, zrak a sluch. Prověřuje i slovní výslovnost, slovní zásobu, grafický projev dítěte, zkouší barvy, tvary nakonec si pohovoří s dítětem i s rodiči.

Pediatr může navrhnout dítěti odklad školní docházky např. z důvodu dlouhodobého onemocnění a jeho rekonvalescence, hospitalizace či z časté nemocnosti dítěte a slabé imunity.

Lateralita oka a ruky je pro předškoláka nejdůležitější. Poukazuje na to, která mozková hemisféra dominuje. Rozlišujeme praváctví, leváctví a ambidextrii. Ambidextrie znamená, že člověk používá oba orgány. Můžeme se setkat u dítěte také se zkříženou lateralitou nebo neurčitou. Dítě by před nástupem do základní školy, konkrétně v posledním roce v MŠ, už mělo mít vyhraněnou lateralitu tzn. mělo by být jasné, kterou rukou dítě bude ve škole psát. Nikdy však dítě nepřeučujeme (Otevřelová, 2016).

Pohybová koordinace se objevuje sebeobsluže-obléká se, svléká, obouvá boty, prování samostatně hygienu, zaváže si tkaničky. Dítě si v rámci jemné motoriky hraje s dalšími materiály jako plastelína, kamínky, kostky, knoflíky, navléká korálky apod. (Šulová, 2014).

Psychická zralost bývá vymezena jako zralost poznávacích, někdy nazývána jako kognitivních a percepčních oblastí. Mezi tyto oblasti patří zrakové vnímání, sluchové vnímání, paměť, pozornost a myšlení, a také řeč, komunikace a předmatematické představy (Syslová, Kratochvílová & Fikarová, 2018).

Zrakové vnímání je součástí zralosti, do které spadá hlavně schopnost vidění na blízko a dálku, konkrétně u vidění na blízko – vnímat detaily-umožňuje rozlišit např. podobně vypadající písmena, detaily na obrázku jako tvar a počet, rozlišit směry apod. Součástí je i zraková paměť, kdy si děti viděné věci na obrázku, později i slova a čísla zapamatují ale také i poznávání barev, jejich odstínů, třídění barev v celé jejich škále, ukázat, pojmenovat a další.

Sluchové vnímání, v této oblasti je dítě schopno rozpoznat, odkud zvuk přichází, kdo zvuk vytváří, mělo by rozpoznat píseň podle melodie, poslechnut si pohádku, převyprávět ji, je schopno rozlišit slova, které se liší hláskou jako les x pes, mrak x drak atd. Mělo by umět rozložit slovo na slabiky, a naopak složit slabiky ve slovo, vnímá rytmus, reprodukuje různá říkadla a napodobuje rytmy (Otevřelová, 2016).

Paměť a pozornost hraje také významnou roli v oblasti školní připravenosti. Prohlubuje se kapacita paměti dítěte a mělo by tak umět si záměrně zapamatovat. Pozornost je závislá na dozrání centrální nervové soustavy, lze ji ale podporovat. Dítě se umí soustředit na jednu

věc alespoň 10 min a zároveň si mezi podněty dokáže vybrat, které jsou pro něj důležité a které nepotřebné někdy na začátku školní docházky (Šulová, 2014).

Řečová a komunikační oblast dítěte před nástupem do základní školy by měla hrát významnou roli v posouzení zralosti. Otevřelová (2016) zdůrazňuje, že to může být jeden z hlavních důvodů, proč dítěti navrhnout odklad školní docházky, jelikož poruchy řeči může zásadně ovlivnit školní úspěšnost dítěte. Školsky zralé dítě by mělo mluvit ve větách bez chyb. Umí vést běžnou komunikaci a sociální konverzaci. Důležitá je i artikulace, mělo by správně vyslovovat hlásky, avšak s výjimkou „r“ a „ř“ ty se tolerují do sedmi let věku (Šulová, 2014). Častým jevem u dětí je např. opožděný vývoj řeči, koktavost, nesprávná výslovnost sykavek nebo tvrdých a měkkých hlásek.

Sociálně-emocionálně zralé dítě ovládá a reguluje své emoce, chování, přiměřeně ovládá danou situaci, navazuje přátelství, umí se prosadit ale i podřídit.

Pracovní oblast lze jednoduše popsat jako schopnost se zapojit do pracovních aktivit a činností, podávat v nich určité výkony, vnímat práci jako naši nedílnou součástí života a umět ji soustředěně vykonávat. Jde také o určité návyky dítěte např. obléknout se, požívat náčiní a jednoduché nástroje, postarat se o své věci ale i mazlíčky, uklidit si po sobě hračky, poskládat věci apod. Dítě by mělo mít zájem o takové aktivity a činnosti, záměrně je vyhledávat a mít z nich radost. Před vstupem do ZŠ dítě musí rozeznat hru od povinnosti. Schopnosti dítěte jako dokončit to, co začalo, dokreslit obrázek, dokončit stavbu z lega, kostek, hru v písku by mělo být součástí i samotné hry (Dandová & Kropáčková, 2014).

Pracovní zralost zahrnuje také nový termín zvaný „exekutivní funkce“, které pomáhají dítěti udržet určité informace, různé instrukce v hlavě, nevyrušovat při školních aktivitách atd. (Syslová, Kratochvílová & Fikarová, 2018).

Sociální oblastí nazýváme určitou schopnost dítěte zapojit se do běžného sociálního prostředí. Být schopen dodržet pravidla, fungovat v sociální skupině a přijmout tak konkrétní sociální roli. Tento proces nazýváme socializací. Znamená to, že dítě by mělo přijmout svou sociální roli a zvládnout ji v určitém sociálním prostředí jako např. rodině, v mateřské škole, základní škole, v družině, v zájmovém kroužku a uvědomit si svou pozici v dané roli. Tyto role i pozice se mění a dítě musí umět respektovat i ro, že se ocitne v roli či pozici, kterou si nevybral. Dítě sociálně zralé by mělo být schopno respektovat autoritu pedagoga, ovládat také prosociální chování jako např. umět půjčovat hračky, navzájem si pomáhat, poskytnout

podporu a útěchu kamarádovi, také ví, jak se chovat k dospělému, jaké chování je adekvátní, umět poděkovat, poprosit, požádat o něco a neskákat do řeči.

Emocionální oblast se vyznačuje hlavně emoční stabilitou a zvládnutí projevů emocí. Dítě při vstupu do ZŠ ventiluje svůj vztek spíše obličejem, slovními výrazy ale ne vztekem nebo fyzickým násilím. Schopnost vyrovnat se s vlastním neúspěchem nebo dokázat se odloučit od rodičů bez větších potíží je pro dítě v této oblasti pro její zralost také velmi důležité.

Dítě, které není v oblasti emocionální zralé na vstup do základní školy bývá ve školním prostředí plačtivé, nejisté a úzkostné (Dandová, Kropáčková, 2014). Mělo by umět se vyrovnat s pocitem strachu, přijímat nové poznatky a mít určitou odolnost vůči zátěži (Šulová, 2014).

Rodičům může být nabídnut učitelkami v MŠ, lékaři nebo jinými odborníky odklad školní docházky jejich dítěte. Dítě nemusí být nutně hloupé na to, aby dostalo odklad školní docházky. Dítě musí do fáze připravenosti dozrát, a to konkrétně jeho centrální nervová soustava a být tak plně připraveno na vstup do školy. Pokud však odborníci posoudí, že dítě zralé na vstup do základní školy není, doporučí odklad školní docházky.

Pohled na odklad školní docházky se za posledních pár let významně změnil. Dříve se na dítě s odkladem pohlíželo, jako na hloupé a rodiče se odkladu bránily. Nyní je to proces naprosto normální a běžný. Rodiče někdy samy žádají o odklad školní docházky svého dítěte z důvodu tzv. prodloužit dítěti dětství a ponechat ho ještě rok v mateřské škole. V tomto případě ale odklad povinné školní docházky není adekvátní a přínosný pro zcela zralé dítě, nýbrž může i uškodit v nevhodně zvolený čas (Beníšková, 2007).

O odklad školní docházky písemně žádají rodiče, tedy zákonný zástupce dítěte s doložením doporučení lékaře nebo klinického psychologa a poradenského zařízení, většinou pedagogicko-psychologické poradny. Tuto žádost posoudí ředitel školy, kam by dítě mělo nastoupit a rozhodne, zda žádost přijme či odmítne. Primárně o odkladu školní docházky, ale rozhoduje rodič (Dandová & Kropáčková, 2018).

2.2 Význam předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání chápeme jako cílené působení na dítě předškolního věku za účelem dítě podporovat, motivovat, rozvíjet a směřovat k získání roli školáka a vytvořit tak dobré předpoklady k dalšímu vzdělávání dítěte (Opravilová, 2016). Úkolem předškolního vzdělávání je tedy rozvíjet osobnost dítěte, usnadnit tak jeho další životní cestu, podporovat zdraví dítěte a jeho tělesný rozvoj, pomáhat pochopit okolní svět, motivovat ho k dalšímu učení a zároveň učit dítě žít ve společnosti, chápat společenské normy, hodnoty a pravidla a vést ho ke spokojenému a pohodovému životu.

Koncepce předškolního vzdělávání se řídí cíli: *„orientuje se k tomu, aby si dítě od útlého věku osvojovalo základy klíčových kompetencí a získávalo tak předpoklady pro své celoživotní vzdělávání, umožňující mu se snáze a spolehlivěji uplatnit ve společnosti znalostí“* (RVP, PV, 2018).

Předškolní vzdělávání je zajišťováno většinou mateřskými školami státními, soukromými nebo i alternativními jako je lesní školka, Montessori, Waldorfská, Daltonská, Zdravá škola, Školka s programem Začít spolu atd. Pro děti s odkladem školní docházky jsou zřízeny i přípravné třídy v základních školách, ve kterých probíhá pro tyto děti předškolní vzdělávání (RVP, PV, 2018).

Určitou výhodu mají děti, které navštěvují mateřskou školu. Na vstup do základní školy jsou lépe připraveni, jelikož se ve školce učí řešit problémy mezi vrstevníky, respektovat určitá pravidla skupiny, přizpůsobují se prostředí a lépe se pak adaptují i v tom školním. Děti, které navštěvovaly předškolní vzdělávání dosahují lepších výsledků než ti, co předškolní vzdělávání nenavštěvovaly, a to i když se berou v úvahu jejich socioekonomické podmínky rodiny. Tohle ukazují výsledky výzkumu PISA (OECD, 2014) (Picková, 2017).

Od 1. ledna 2017 je v České republice zavedeno povinné předškolní vzdělávání dítěte v MŠ. Dítě dochází pravidelně denně do MŠ a jeho nepřítomnost rodič musí odůvodnit nejpozději do 3 pracovních dnů.

2.3 Individuální vzdělávání dítěte

Rodič může zvolit i jinou formu povinného předškolního vzdělávání. Může zažádat o *individuální vzdělávání dítěte*, které se neuskutečňuje formou denní docházky do mateřské školy nýbrž formou domácího vzdělávání. Dítě do školky chodí jen na ověřování znalostí a dovedností v určitých oblastech. Pedagog, který ověřuje dítě zároveň rodiči doporučuje další možné postupy při vzdělávání a navrhuje oblasti, které je potřeba více procvičovat, doporučuje různé metody práce s dítětem, pomůcky a další vzdělávací nabídku (Dandová & Kropáčková, 2018).

Rodič tedy písemně oznámí mateřské škole, že přebírá veškerou zodpovědnost za vzdělávání svého dítěte a žádá tímto o individuální vzdělávání dítěte. Žádost musí rodič podat 3 měsíce před začátkem školního roku. Mateřská škola seznámí rodiče s RVP PV, desaterem pro rodiče dětí předškolního věku a s konkrétními očekávanými výstupy. Dále je rodičům doporučeno vypracovávat portfolio dítěte, které bude sloužit k jeho lepšímu ověřování, a to se uskuteční pouze jednou. Pokud se rodič s dítětem na neomluvené ověřování nedostaví ani v druhém termínu, řediteli nabývá právo rodiči oznámit ukončení individuálního vzdělávání dítěte. Rodič může samozřejmě individuální vzdělávání ukončit i sám (MŠMT, 2017).

Ve statistikách MŠTM lze zjistit kolik bylo podáno žádostí o individuální vzdělávání dětí v MŠ – v roce 2017/18 bylo podáno celkem 1421 žádostí, což je z celkového počtu žádostí o vzdělávání dětí v MŠ 1 %. V dalších letech 2018/19/20 je to velmi obdobné, kolem 1% žádostí o individuální vzdělávání (MŠMT, 2013-2020).

Jak vyplývá z dalších výzkumů, jako např. z výzkumu Pickové (2017) rodiče neposílají děti do mateřské školy z různých důvodů. Jeden z důvodů je silný ochranný výchovný styl rodiny, což znamená, že rodiče až přehnaně dětem vycházejí vstříc, snaží se je ochránit před nepohodlím, před povinnostmi a kladou významný důraz na potřeby dítěte. Další důvod uvádí Picková jako eliminaci nedostatků z vlastního dětství. Matky tak reagují na své dětství a své nedostatky v něm a negativní zkušenosti nechtějí opakovat na svých dětech. Proto s dětmi chtějí trávit veškerý čas i na úkor docházky do mateřské školy. Nedůvěra v zajištění všestranného rozvoje dítěte mateřskou školou je dalším důvodem, proč rodiče své děti neposílají MŠ. Rodiče berou totiž veškerou zodpovědnost za vzdělání svého dítěte a nepřisuzují mateřské škole vzdělávací roli. Z podobného důvodu předčasné scholarizace rodiče považují mateřskou školu jako „hlídárnu“ dětí. Až základní školu považují za vzdělávací stupeň dítěte.

3 PŘÍPRAVA DÍTĚTE V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ NA VSTUP DO ŠKOLY

Vstup do základní školy se považuje většinou jako významný vývojový mezník dítěte. Proto ze strany rodičů a učitelů se očekává podpora a pomoc dítěti, a také součinnost učitelů a rodičů v tomto procesu.

Rodiče mohou dítěti vstup do školy velmi usnadnit, a to již zmiňovanou podporou a pomocí při domácí přípravě dítěte na vstup do školy. Podněcování dětské zvědavosti, posilování postojů ke znalostem a škole obecně lze vnímat jako přípravu na školu, také naučit dítě se učit, to zejména pomůže dítěti při plnění domácích úkolů a důležité je i poskytování klidného zázemí doma. Později se tak pro dítě mohou domácí úkoly stát skvělým základem pro pozdější učební i pracovní návyky nebo také hrůzostrašnou činností dne, jak pro dítě, tak pro ostatní jedince, kteří se domácích úkolů účastní.

Domácí příprava dítěte nezahrnuje pouze vypracování domácích úkolů, nejedná se tedy jen o písemné úkoly v tom pravém slova smyslu, ale učí se díky těmto povinnostem organizovat si čas, dobrat se k lepšímu řešení problémů, ale i posilovat zvědavost. Příprava je důležitá i zejména k návyku dítěte k samostatnosti při práci, za kterou přebírá zodpovědnost.

Prakticky se učíme během celého života a získáváme tak určité dovednosti, zkušenosti, vědomosti, rozvíjíme se po všech stránkách osobnosti. Domácí příprava tak hraje významnou nenahraditelnou roli v procesu učení. Je to systémová práce, která se neobejde bez součinnosti žáků, učitelů a rodičů (Šulová, 2014).

Podle Otevřelové (2016) v tomhle důležitém procesu hraje velkou roli hlavně rodina. Kladný vliv na kvalitu domácího úkolu má bezesporu dobrá spolupráce a součinnost rodičů a dítěte, má, ale také vliv i na pozdější výkon dítěte ve škole. Velmi důležitým úkolem rodiny je vést dítě k touze po poznání, dítě by se do školy mělo těšit. Proto by si rodiče na dítě měli najít čas nejen nárazově, ale průběžně po celý rok, poskytnout jim ten společný čas s rodiči a také sourozenci. Měli by spolu hrát různé hry, sportovat, hodně si povídat, jít na procházky, číst před spaním pohádky, kreslit a také nezapomínat na běžné činnosti jako: společná snídaně, oběd, večeře, spolu vařit, péct, uklízet ale třeba se starat o domácí mazlíčky nebo plánovat různé aktivity, výlety apod. Velký význam pro dítě v rodině mají i rodinné rituály- např. uspávací, kdy si dítě po večeři jde vyčistit zuby a rodič mu jde číst pohádku, následuje pusa na dobrou noc nebo společné povídání, co se za ten den událo.

Rodiče mohou mnoha způsoby pomoci dítěti zvládnout školní záležitosti, a to konkrétně, že dítě motivují ke zvědavosti, podporují ho v neúspěchu i úspěchu, pomáhají mu se vyrovnat s případným neúspěchem, nabízejí modely chování a povídají si o všech strastech i slastech (Šulová, 2014).

Podle Koťátkové (2014) zdravým životním stylem s dostatkem pohybu a bez přebytku jídla může rodina tak kladně podpořit kvalitu zralosti dítěte, ale také kvalitními podněty aktivního způsobu života, kde není hlavní činností domácnosti trávení času u televize a počítače. Dostatek komunikačních možností jak s vrstevníky, tak s dospělými by mělo být součástí domácího prostředí.

Šulová (2014) poukazuje i na to, jak v současné době můžeme někdy vnímat i určitý tlak ze strany rodičů na své děti při přípravě na vstup do školy, jelikož mají obavy z jejich úspěšnosti. Rodiče z vlastních obav o budoucí úspěšnost školáka, tak kladou na děti více nároků a podstupují tak mnoho předčasných kurzů, kroužků a „výuk“, které by měly podle rodičů, zajistit snadný vstup do ZŠ.

Dítě by však nemělo navštěvovat žádný kurz pro přípravu dítěte na vstup do ZŠ. V mateřské škole se dítěti plně věnují tak, aby zvládlo přechod z MŠ do ZŠ za spolupráce s rodiči, co nejlépe (Dandová & Kropáčková, 2018).

„Cílem předškolní přípravy totiž není dítě předem naučit číst a psát, „aby mu to pak ve škole pěkně šlo“, ale zajistit především maximální a harmonický rozvoj schopností, které umožní, aby dítě bylo – až přijde čas – při výuce bez větší námahy a úspěšné“ (Kutálková 2014, s.15).

Pro jednodušší start zahájení školní docházky doporučuje Šulová (2014) tyto zásady:

- *„Začít s přípravou na roli školáka včas.*
- *Být se svým dítětem často a poskytovat mu přiměřené množství podnětů.*
- *Být se svým dítětem dostatek času ve společnosti jiných dětí.*
- *Vysvětlit dítěti přiměřenou formou ještě před zápisem do školy, co ho tam čeká.*
- *Nezastrašovat dítě školou.*
- *Zapojit dítě do nákupu školních pomůcek.*
- *Připravit spolu s ním jeho pracovní místo.*
- *Zavést režim dne podobný tomu školnímu několik týdnů před prvním dnem školy, a to především pravidelnost spánku a pravidelnost ve stravování dítěte.*

- *Dbát na to, aby zápis a první školní dny proběhly klidně (doprovodit dítě, přijít včas, vytvořit si dostatek času, popovídat si, jak se dítě mělo apod.).“*

Na školní připravenost a celkový přechod z MŠ do ZŠ má vliv i rodina jako taková, struktura rodiny, její zázemí, pohoda rodiny a celkový její stav, v jakém rozpoložení se rodina nachází. Zda je to rodina plně funkční, či rodina v procesu rozpadu, tedy v rozvodovém řízení, jestli funguje např. střídavá péče dítěte, nebo dítě žije samo s matkou či otcem apod.

Na přípravě dítěte k zahájení povinné školní docházky se také bezpodmínečně podílejí mateřské školy, které významně posilují a obohacují funkci rodiny. Učitelky MŠ rozvíjejí všechny oblasti vývoje dítěte a snaží se zaměřit svůj přístup individuálně ke každému dítěti zvláště a respektovat jeho vývojové tempo (Dandová & Kropáčková, 2018) Přípravu dítěte na vstup do základní školy realizují pomocí každodenní socializace a kultivace prostřednictvím her a situačního a prožitkového učení (Kropáčková, 2008).

3.1 Dlouhodobá, střednědobá, krátkodobá příprava

Podle Šulové (2014) přípravu dítěte na vstup do základní školy jde chápat z mnoha hledisek, její prioritou je hledisko vývoje dítěte a rozděluje ji na střednědobou, dlouhodobou a krátkodobou.

Příprava, která probíhá téměř po celé předškolní období a není to cílená aktivita, je příprava *dlouhodobá*. Hlavní v této přípravě jsou vztahy mezi dítětem a rodiči, čas, který spolu tráví a opravdová znalost dítěte ze strany rodičů.

Střednědobá příprava na školu začíná v době, kdy dítě nějakým způsobem chápe a ví, co je to škola. Většinou toto období probíhá mezi 3.-6. rokem dítěte, tedy v předškolním věku. Projevuje se tak, že zná pohádky, příběhy o škole, má někoho, kdo do školy už chodí, např. sourozence, kamarády, zná hračky, které se školou souvisí. Tyto znalosti a povědomí o škole utváří rodiče a je jen na nich, jak prezentují dítěti školu a celkovou školní docházku. Zda budou dítě ke škole pozitivně motivovat, koupí mu např. penál s pastelkami a řeknou: „Až půjdeš do školy, tak přikoupíme i další potřeby do něj.“ Nebo budou dítě zastrašovat větami jako: „Počkej, tohle si ve škole nebudeš moct dovolit!“ Proto je čistě na rodičích, jak se k situaci postaví a podpoří dítě v přechodu do školy nebo jsou také rodiny, které dítě na školu negativně (de)motivují: „To už si nebudeš moct ve škole hrát, ale budeš se učit!“

Rodiče by si měli uvědomit, že jsou to oni, kteří dítěti udávají první postoj ke škole. V této souvislosti by školní prostředí měli dítěti reprodukovat reálně, bezpečně, kde všechno zvládne a bude ho mít rádo.

I docházku do předškolního zařízení např. MŠ můžeme považovat za střednědobou přípravu. Dítě si zvykne na vrstevníky, kontakt s nimi, hry a poměrování má převážně pozitivní vliv na vývoj dětské psychiky.

Krátkodobá příprava je konkrétní doba vstupu dítěte do školy. Není úplně vhodné, aby v tomto čase matka odjela na služební cestu, nebo rodina odjela na dovolenou a dítě musí nastoupit do školy později. Nejen pro dítě je tento proces důležitým mezníkem ve vývoji ale i pro celou rodinu. Nastává změna v celé domácnosti, jsou požadovány nová pravidla a nároky pro všechny členy rodiny. Dítě by se na změnu role mělo připravit postupně a pomalu, aby přechod do základní školy proběhl plynule a bez problémů.

Tahle příprava spočívá v tom, že dítě si chystá pomůcky a potřeby do školy. Má vyhrazené své místo na práci a učení doma. Dítě ví, s kým bude ve třídě, kam přesně nastupuje do školy, popřípadě se kterým kamarádem má v plánu sedět v lavici nebo jak se bude jmenovat jeho p. učitelka. Potřebuje upřesnit informace, že dítě bude chodit do školy a ze školy samo, že do školy nejde jen na zkušenou, ale už tam bude chodit na stálo. Jednoduše, by se dítě mělo motivovat k zahájení povinné školní docházky.

3.2 Možnosti přípravy dítěte na vstup do školy v domácím prostředí

Dítě dobře vnímá okolní svět, co se kolem něj děje a tímto způsobem se učí, vyváří si tak jakousi síť informací, zkušeností, dovedností, které později využije, vyzkouší, ale nejprve si je napodobí a ověří ve stimulované situaci ve hře, než jej zrealizuje v životní situaci. Proto, jestli chceme dítě učit určitým návykům, musejí jít rodiče příkladem a používat a realizovat vše, na co dítě upozorňují. Pokud budeme po dítěti např. vyžadovat, aby poděkovalo, poprosilo, zdravilo, omluvilo se a chovalo se slušně, nesmíme na to zapomínat ani my. Tyto slovíčka by měly být v našem slovníku naprosto běžné a po dětech je také vyžadovat (Koťátková, 2014).

Trávení společného času s rodiči je pro dítě v předškolním období velmi důležité a značně tím podpoří jeho rozvoj. Učí se tak od rodičů sledováním jejich chování, jak řeší rozdílné

situace, jak komunikují s ostatními, jednoduše jsou vzorem pro své dítě, které se od nich učí vše, co vidí.

Je potřeba si s dítětem povídat, klidně o tom, co se dělo v práci, ptát se ho na školku, kamarády, co se ten den stalo zajímavého, co ho naštvalo, nebo naopak co mu rozradostnilo den. Pro dítě je významné to, že o něj máte zájem. Rodiče by měli dítěti naslouchat a smysluplně odpovídat. Děti mají v rodičích důvěru a chtějí se svěřovat, proto není vhodné dítě odbít, ale naopak dítě chce, aby ho rodič podpořil, vyslechl, popřípadě pomazlil (Otevřelová, 2016).

Kutálková (2014) ve své knize radí rodičům, aby četli dětem pohádky večer před spaním, vyprávěli, nechali dítě zasahovat svými myšlenkami do příběhu, pomáhat příběh dovprávět nebo část pohádky povprávět samo, nebo nechat dítě vymyslet svůj vlastní děj, můžou dětem dávat hádanky, říkat různá říkadla, básničky, rozpočítávadla, pouštět písničky, ukolébavky nebo jim sami zpívat, společně si zpívat oblíbené rodinné písně nebo vánoční koledy na Vánoce, není nic hezčího a emotivnějšího pro dítě. Rodiče mohou s dětmi prohlížet různé časopisy, knihy, encyklopedie, nabízet je dětem hlavně nenásilně, podpořit tak jejich zvědavost a kladný vztah ke knihám. Kropáčková (2008) také vyzívá rodiče ke kontrole, kolik času jejich dítě stráví před počítačem, s mobilním telefonem v ruce nebo u televizní obrazovky. Ideálně stanovit určitý čas, který může dítě strávit denně u těchto zařízení.

Podle Kutálkové (2014) tyto děti, co tráví přehnaně moc času u počítačových her většinou nejsou schopni naslouchat druhým lidem, rozumět jim a umět se vcítit do pocitů druhých.

Pro budoucí školáky jsou vytvořeny spousty různých materiálů, pracovních listů, sešitů, knih a speciálních her, které mohou rodiče pořídit svým dětem. Na dnešním trhu je toho opravdu moc a je z čeho vybírat. Paní učitelky mají určitě své oblíbené materiály, které rodičům rádi doporučí a pomohou s dalším výběrem.

Ovšem v žádném případě by rodiče neměli své děti nutit do vyplňování těchto pracovních materiálů v co největším množství a moc často, jako např. každý den s přesvědčením, že je to nejlepší způsob přípravy dítěte do základní školy (Dandová & Kropáčková, 2018).

Oblast hrubé a jemné motoriky posilujeme každodenními činnostmi a pohybem. Dítěti by mělo být dopřáno množství pohybu a pobytu na čerstvém vzduchu. Rodiče mohou využít dětská hřiště, kde dítě běhá, skáče, prolézá, sjíždí skluzavku, chodí po vyvýšené ploše, houpe se na houpačce, podporujete tak přirozený vývoj motoriky a koordinace dítěte, dále

praktikujte pravidelně procházky. Dítě může sbírat po cestě různé přírodniny (kaštany, žaludy, listy) nebo kameny, zde rozvíjí jemnou motoriku. Můžete sebou vzít odrážedlo, kolo, koloběžku, nebo křídly, které mají dalších mnoho využití k podpoře rozvoje oblastí např. nakreslit panáka a zahrát si ho s dítětem, nebo nechat dítě libovolně kreslit křídami po zemi, i klacíkem do hlíny či písku. Vezměte s sebou míč, házejte si, kutálejte, trefujte se na určité místo/terč atd. (Kropáčková, 2008) U jemné motoriky zapojujeme tvořivé hry, a hlavně motivujeme k tvořivosti dítěte. Můžeme pracovat s papírem, modelínou, těstem, pískem, s korálky, využíváme různé látky a drobné předměty, přírodniny atd. Požíváme různé výtvarné techniky, u nichž využíváme výtvarné prostředky jako nůžky, pastelky, lepidla, klademe důraz na úchop tužky TŘEMI PRSTY tzv. špetkovitý úchop, a stejně tak i na úchop nůžek, správný sed a držení těla, dítě se opírá celými zády a nohy nevisí z židle dolů, ale mají oporu v podlaze. Dítěti navrhuje kreslit, malovat různými barvami, prstovými, temperovými, štětcem, foukacími, vybarvovat omalovánky a jiné (Otevřelová, 2016).

Kutálková (2014) radí rodičům, že mohou využít i sezonní hry a sporty jako plavání ať už v krytém bazénu, dovádění na koupališti nebo v přírodním jezeru, obrovský zážitek pro děti může být sjíždění řeky, výprava na loď, v zimě zase lyžování, sáňkování, bobování, stavění sněhuláka, iglú apod. Obratnost nemusí dítě získávat jen při sportu a na hřišti, ale třeba doma při domácích pracích např. na zahradě, hrabat listí, trhat jablíčka, doma při vaření, pomoci mamince míchat v hrnci, nebo solit, napichovat, krájet, tatínkovi pomoci zašroubovat šroubek nebo zařukat hřebíček, podávat nářadí atd., to vše za bedlivé ostražitosti rodiče a dbání na bezpečnost dítěte.

Dítě by mělo umět prohrávat, tudíž hry zaměřujeme i na společenské, deskové a soutěživé hry (pexeso, domino, člověče nezlob se, aktivity junior, černý Petr, double, kvarteto), při kterých by mělo respektovat herní pravidla, a zároveň se učit prohrávat, také dohrát hru a neodcházet od rozehrané hry (Kropáčková, 2008).

Dítě by mělo být vedeno k sebeobsluze a samostatnosti, a to především. Dítě si musí zvyknout, že ve škole za něj nikdo nic dělat nebude a musí se spolehnout sám na sebe. Podpořit samostatnost a sebeobsluhu můžete např. tím, že si dítě samo připraví věci do batůžku před výletem, připraví si oblečení na druhý den, uklízí si po sobě hračky, oblečení, nádoby po jídle dokáže si nachystat na stůl správně příbor, sklenku s pitím, zvládá samostatně hygienu,

Rodiče společně s dítětem by měli při jeho přípravě do školy přizpůsobit tomu také jeho pokojíček. Vybrat společně pracovní stůl a židli, kde si bude psát domácí úkoly, učit se a

připravovat. Důležité je i osvětlení, lampička na stůl, kterou si dítě samo vybere. Bude mít tak své klidné místo na práci, kde nebude rušeno. Dítě si může to své „pracovní místo“ různě vyzdobit, doplnit o kalendář, psací potřeby na stůl apod. (Šulová, 2014).

Je přínosně s dítětem také určitě navštívit jeho budoucí základní školu, podívat se přímo do třídy, ve které se bude učit, ukázat mu šatny, tělocvičnu, školní hřiště a další zajímavé místa školy. Rodiče mohou využít např. dny otevřených dveří nebo akce pro veřejnost, jako vánoční jarmark, karneval, školní besídky, koncerty a jiné. Popovídat si o tom, kam budou chodit do školy jeho kamarádi, s kým by chtělo sedět v lavici, na jaký předmět se nejvíce těší. Můžete si s dítětem na školu zahrát společně (Kropáčková, 2008).

Z hlediska bezpečnosti by se rodiče měli ptát a vést děti k tomu, aby znaly adresu svého bydliště, věděly, kolik mají let, jak se jmenují oni sami, ale i rodiče, prarodiče, kdo je jejich sourozenec, jak se jmenuje a kolik má let, zda je člen rodiny i nějaký mazlíček, jaký a jak se jmenuje, a kde pracují rodiče. Také dbáme na to, aby již dospělým lidem vykaly, správně oslovovaly „pane“ a „paní“ ne „strejdo“ a „teto“.

3.3 Spolupráce rodiny a mateřské školy

Šulová (2014) poukazuje na vztahy mezi školou a rodinou, které bývá mnohdy podceňovány. Pokud je mezi učitelem a rodičem dobrý vzájemný vztah, spolupracují spolu, mohou tak společně sjednotit výchovu dítěte. Rodiče by měli učitelům důvěřovat v jejich profesi, snažit se pochopit záměr učitele, ten však není dítěti nějak uškodit, ale právě naopak. Dobrý učitel, který chce učit efektivně, chce rodinu poznat, jejich rodinné prostředí a navázat určitou spoluprací a vzájemnou důvěru.

V dnešní době se rodiče mohou spolupodílet na programu mateřské školy a zapojit se tak do chodu v MŠ. Velmi důležitým faktorem je mezi mateřskou školou a rodiči hlavně komunikace, a to zejména v posledním, dnes už povinném, předškolním roce dítěte. Rodiče by se měly zajímat o to, jak učitelky s dítětem pracují, jak ho vnímají a v čem by mohly na pedagogickou práci navazovat (Kofátková, 2014).

Rodiče mohou využít různé formy vzájemné spolupráce s mateřskou školou a získávání informací od učitelek. Tou hlavní je osobní kontakt, a to zejména schůzky tzv. „třídní schůzky“, kde jsou sděleny rodičům všechny potřebné informace. Další možnosti mohou být

písemné např. v šatně na nástěnce, na webu školky, nebo různé informační letáčky (Dandová & Kropáčková, 2018).

3.4 Další možnosti podpory přípravy dítěte na vstup do školy

Pedagogicko-psychologickou poradnu může rodiči doporučit učitelka v MŠ, jestliže má podezření na opožděný vývoj dítěte v jakékoliv oblasti či jiný odborník, jako např. lékař, nebo učitelka základní školy při zápisu do 1. třídy. Většinou tito odborníci doporučují odklad školní docházky, ke kterému potřebujete vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně a jejich posouzení. Samozřejmě do poradny můžete vzít dítě i sami na základě vašeho uvážení či vašich pochybností (Dandová & Kropáčková, 2018).

Logopedická prevence nebo návštěva logopedické třídy je doporučováno především dětem s narušenou komunikační schopností. Logopedická třída zajišťuje setrvání dítěte v běžné mateřské škole, ale zároveň individuální přístup a dlouhodobou, intenzivní a soustavnou logopedickou intervencí, v průběhu celého roku rozvíjí komunikační schopnosti dětí, jak individuálně, tak i skupinově a v dalších formách. Ve třídě pracuje speciální pedagog logoped za sníženého počtu dětí ve třídě (Klenková, 2006).

Účast v *edukativně stimulačním programu* mohou rodiče podpořit celkový rozvoj dítěte a jeho přípravu na vstup do základní školy. Přesto, že jsme si řekli už na začátku, že by dítě nemělo podstupovat žádný ucelený kurz či výukový program na přípravu dítěte do základní školy, pár takových programů existuje a funguje v mateřských školách pod vedením učitelek či jiných odborných pracovníků. Rodič se ve většině případů účastní společně s dítětem, je oporou a následně vnímá a zjišťuje jeho nedostatky či přednosti.

Metoda dobrého startu je program, který je určen pro děti předškolního věku, zejména pro děti s odkladem školní docházky, ale i jako metoda pro děti se specifickými poruchami učení. Stimulační cvičení se provádí zejména ve skupinkách, posiluje oblasti pro předpoklad zvládnutí školní docházky, jako jazykové dovednosti, prostorovou orientaci, úchop tužky, uvolnění ruky, celkové grafomotoriky a pohybové schopnosti. Obsahem programu jsou hlavně písňe, pro každou lekci, které tvoří určitý příběh.

KUPREV je založený na domácí práci rodiče s dítětem pod vedením učitelky či jiného odborníka. Rodiče se učí pracovat s dítětem doma a připravují se tak na budoucí domácí

práci s dítětem při přípravě na vyučování, která je potřeba po nástupu do základní školy. A upevňují tak mezi sebou vzájemné vztahy. Program staví na orientaci dítěte ve světě.

MAXÍK je program určený dětem předškolního věku, s odkladem školní docházky nebo dětem, co se ve škole příliš mnoho nedaří. Cílem tohoto programu je změna podmínek, za kterých může dítě podávat lepší výkon. Jsou do něj zapojeni jak rodiče, tak učitele. Zabývá se schopností přecházet mezi různými způsoby a vzájemně je dokázat propojit, které také mohou souviset s opakujícími se činnostmi za sebou.

HYPÓ program je určen dětem předškolního věku ale i mladšího školního věku. Obsahem je domácí práce rodiče s dítětem, rozvíjí oblasti kognitivní, percepční, napomáhá zlepšit pozornost dítěte a koncentraci (Jucovičová & Žáčková, 2014).

Metoda podle ELKOINA slouží k rozvoji jazykových dovedností, které jsou předpokladem k nácviku čtení a psaní jako fonematické uvědomění slov, manipulace s hláskami apod. Obsahem jsou jazykové hry, hádanky, úkoly, ke kterým je pracovní sešit součástí (Otevřelová, 2016).

Kropáčková (2008) nabízí rodičům pro děti s odkladem školní docházky také možnost navštěvovat tzv. *přípravnou třídu*. Tyto přípravné třídy jsou určeny dětem předškolního věku, které jsou v posledním roce před zahájením povinné školní docházky a jsou ze sociálně znevýhodněného prostředí. Rodiče mohou podat žádost řediteli školy, na základě doporučení poradenského zařízení, ten na základě žádosti rodičů může umístit dítě do přípravné třídy. Předpokládá se tak, že při zařazení dítěte do přípravné třídy dojde k vyrovnání jeho vývoji.

Vstup dítěte do školy můžou rodiče podpořit i těmito výše uvedenými možnostmi, jako jsou podpůrné aktivně-stimulační programy, návštěva pedagogicko-psychologické poradny, kde rodičům mohou pomoci právě při domácí přípravě dítěte nebo docházka dítěte do přípravné třídy, logopedických tříd nebo logopedické prevence. Dítě si většinou důležité dovednosti a schopnosti osvojí zcela přirozeně a proto, není třeba se vstupu dítěte do školy bát. Rodiče mohou však dítě směřovat, pomáhat, motivovat ho, a také zakročit, pokud se naskytne problém a využít tak další možnosti podpory přípravy dítěte na vstup do školy (Jucovičová & Žáčková, 2014).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

Obsahem empirické části bakalářské práce je výzkumné šetření pomocí dotazníku. V následujících kapitolách objasňuji stanovené výzkumné cíle a otázky, výběr výzkumné metody, popisuji sběr dat, jejich následnou analýzu a výsledky výzkumu. Výzkum je zaměřený na to, jak rodiče v domácím prostředí připravují své děti na vstup do školy. Hlavními aktéry výzkumu jsou rodiče dětí s povinnou předškolní docházkou.

4.1 Cíle výzkumného šetření

Hlavním výzkumným cílem této práce je **zjistit, jak rodiče připravují své děti na vstup do školy v domácím prostředí.**

Dílními cíli jsou:

- Popsat, jaké odlišnosti jsou v přípravě dítěte na vstup do školy z hlediska typu rodiny.
- Určit, čemu rodiče v přípravě dítěte do školy věnují největší pozornost.
- Zjistit, jak se liší příprava dítěte, které navštěvuje MŠ běžně, a které je vzděláváno v rámci domácího individuálního vzdělávání.

4.2 Výzkumné otázky a předpoklady

Hlavní výzkumná otázka: Jak rodiče připravují své děti na vstup do školy v domácím prostředí?

Dílní výzkumné otázky:

Dílní výzkumná otázka č. 1: Jaké jsou odlišnosti v přípravě dítěte na vstup do školy z hlediska typu rodiny?

Dílní výzkumná otázka č. 2: Co je pro rodiče v přípravě dítěte na vstup do základní školy nejdůležitější?

Dílní výzkumná otázka č. 3: V čem se liší příprava dítěte, které navštěvuje MŠ běžně, a které je vzděláváno v rámci individuálního vzdělávání?

Stanovila jsme si následující výzkumné předpoklady:

- Rodiče s vysokoškolským vzděláním se domácí přípravě dítěte na vstup do školy věnují častěji než rodiče se středoškolským vzděláním.
- Pro rodiče z ostatních rodin je důležitější při přípravě dítěte na vstup do školy sebeobsluha a samostatnost než pro rodiče sezdané.
- Pro rodiče s dítětem v individuálním vzdělávání je důležitější úspěch u zápisu než pro rodiče dítěte s nepravidelnou docházkou do MŠ.

4.3 Popis výzkumného souboru

Výzkumný vzorek byl dostupný a byli to rodiče předškolních dětí, které plnily povinnou předškolní docházku. Celkem odpovědělo 135 respondentů z celé České republiky z toho bylo 92 rodičů v manželství, 23 v partnerství, 10 matek samoživitelek, 6 rodičů rozvedených a 4 rodiče se střídavou péčí o dítě. Z toho 125 (110 každodenně v MŠ) rodičů s dítětem vzdělávaným v MŠ a 10 rodičů s dítětem vzdělávaným v rámci individuálního vzdělávání.

4.4 Výzkumná metoda a výzkumný nástroj

Při zkoumání odlišností při přípravě dětí na vstup do základní školy byl proveden kvantitativní výzkum. Realizace výzkumného šetření byla provedena prostřednictvím dotazníku, který vznikl přímo pro konkrétní potřeby k realizaci tohoto výzkumného šetření. Dotazník měl pouze internetovou podobu vzhledem k současné situaci ke Covid-19. Byl také ověřen rodiči dětí předškolního věku s povinnou předškolní docházkou, přičemž nebyl zjištěn žádný zásadní problém, nesrozumitelnost či neporozumění otázkám.

Výhodou dotazníku je získání poměrně mnoho dat od velkého množství respondentů. Lze tak získat velké množství dat a informací v krátkém časovém úseku. (Gavora, 2010)

V dotazníku bylo úvodem oslovení respondentů, naznačen cíl a záměr mého výzkumného šetření a dále informace o anonymitě. Dotazník se skládá celkem z 6 demografických otázek a dalších 18 konkrétních k výzkumu. 7 otázek bylo škálového typu (hodnotící), 3 otázky otevřené, 2 otázky polouzavřené a 11 uzavřených.

4.5 Sběr a metody analýzy dat

Data jsem sbírala prostřednictvím platformy SURVIO v online podobě. Data byla upravena v programu Microsoft Office Excel a dále zpracovány tabulky, grafy a jejich stručný popis.

5 INTERPRETACE DAT

V této kapitole se zabývám interpretací zjištěných dat. Celkem dotazník vyplnilo 135 rodičů dětí s povinnou předškolní docházkou. Mým cílem bylo zjistit, jak rodiče připravují své děti na vstup do školy v domácím prostředí a konkrétně zaznamenat odlišnosti v přípravě z hlediska typu rodiny. Určit, čemu rodiče v přípravě dítěte do školy věnují největší pozornost, a jak se liší příprava dítěte, které je vzděláváno v mateřské škole, a které je vzděláváno v rámci domácího individuálního vzdělávání.

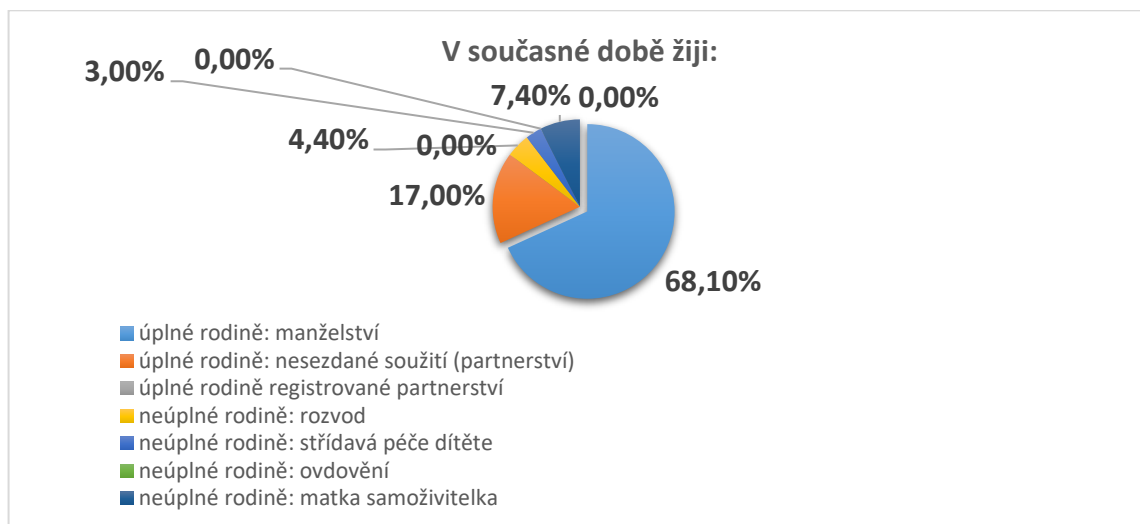
5.1 Vyhodnocení položek dotazníku

Tabulka 1: Tabulka ukazuje, kdo dotazník vyplňoval.

Tabulka 1: Respondenti

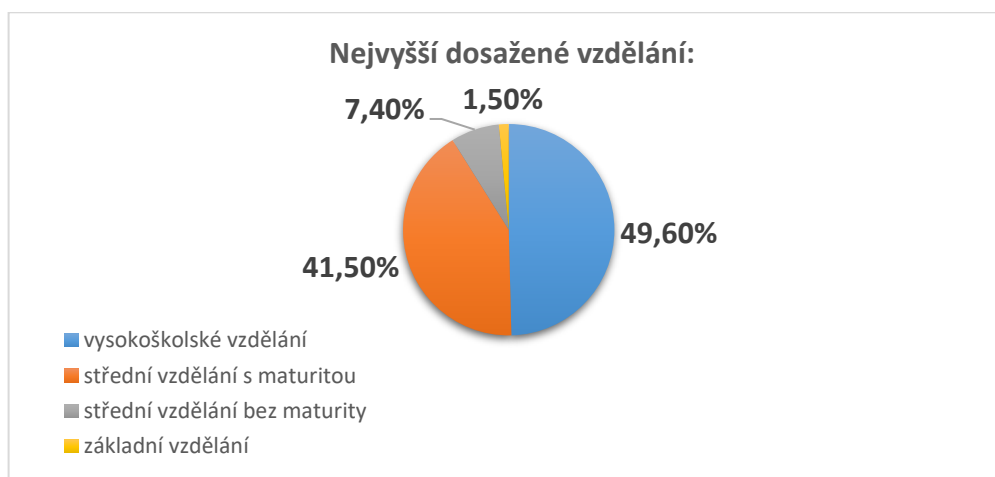
Role	Matka	Otec	Pěstoun	Prarodič	Jiný zákonný zástupce
Počet	129	1	1	2	2
%	95,60%	0,70%	0,70%	1,50%	1,50%

Ze 135 respondentů odpovídalo **129(95,60%)** matek, **1(0,70%)** otec, **2(1,50%)** prarodiče, **1(0,70%)** pěstoun a **2(1,50%)** jiní zákonní zástupci.

Graf 1: Graf ukazuje, z jaké rodiny respondenti pocházejí.

Graf 1: Typy rodin

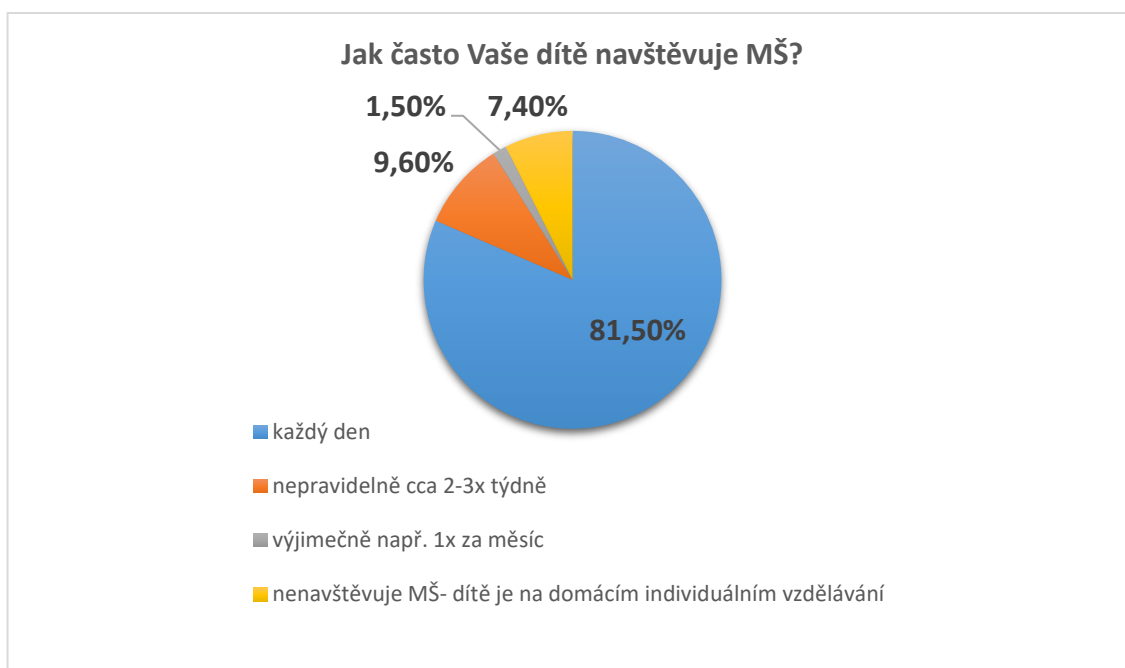
Celkem odpovědělo **135** respondentů, z toho **92(68,15%)** rodičů v manželství, **23(17,04%)** v nesezdaném soužití, **10(7,41%)** matek samoživitelek, **6(4,44%)** rozvedených rodičů a **4(2,96%)** se střídavou péčí o dítě.

Graf 2: Graf představuje, jakého vzdělání respondenti dosahují.

Graf 2: Vzdělání respondentů

Nejvíce rodičů mělo vysokoškolské vzdělání, konkrétně **67(49,60%)**, **56(41,50%)** rodičů bylo se středním vzděláním s maturitou, **10(7,40%)** rodičů se středním vzděláním bez maturity a **2(1,50%)** rodiče se základním vzděláním.

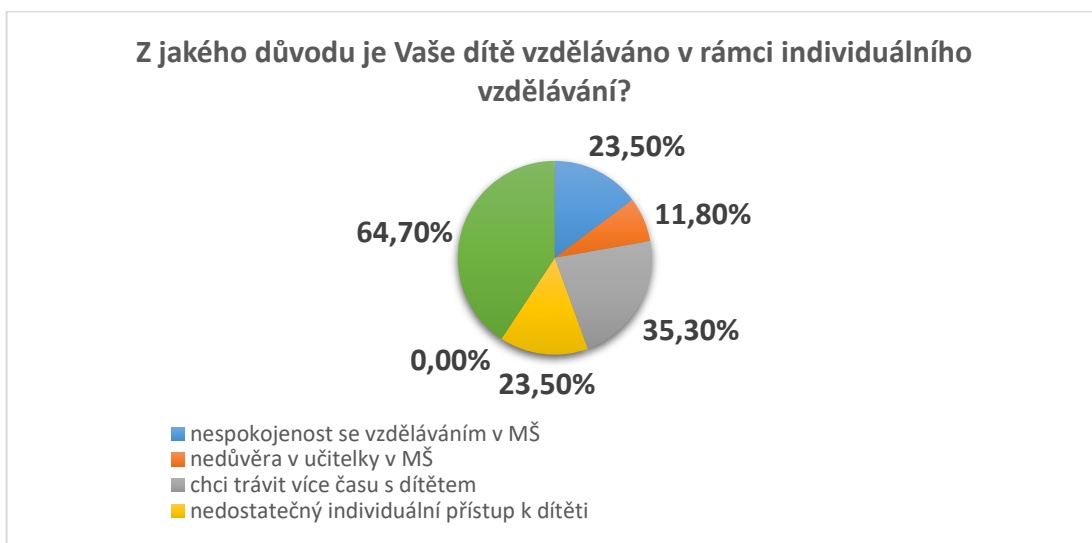
Graf 3: Otázka byla věnována tomu, jak často děti navštěvují mateřskou školu.

Graf 3: Návštěvnost MŠ

Nejvíce navštěvují děti mateřskou školu každý den, a to až **110(81,50%)** dětí, nepravidelně ji navštěvuje **13(9,60%)** dětí, výjimečně **2(1,50%)** dětí a **10(7,40%)** dětí nenavštěvuje mateřskou školu vůbec, jelikož jsou vzdělávány v rámci domácího individuálního vzdělávání.

Graf 4: Graf představuje, z jakého důvodu děti nenavštěvují MŠ a jsou na individuálním vzdělávání.

Graf 4: Důvod k individuálnímu vzdělávání

Nejvíce rodičů uvedlo jiný důvod, celkem **11(64,70%)**, dále nejčastěji chtějí **trávit více času** se svým dítětem **6(35,30%)**, uvádějí také **nedostatečný individuální přístup k dítěti** v MŠ **4(23,50%)** nebo **nespokojenost se vzděláváním v MŠ** **4(23,50%)**, a také **nedůvěru v učitelky v MŠ** **2(11,80%)**. Špatnou spolupráci s učitelkami nebo celkově mateřskou školou nikdo nezvolil. Rodiče mohli zvolit více možností k odpovědi.

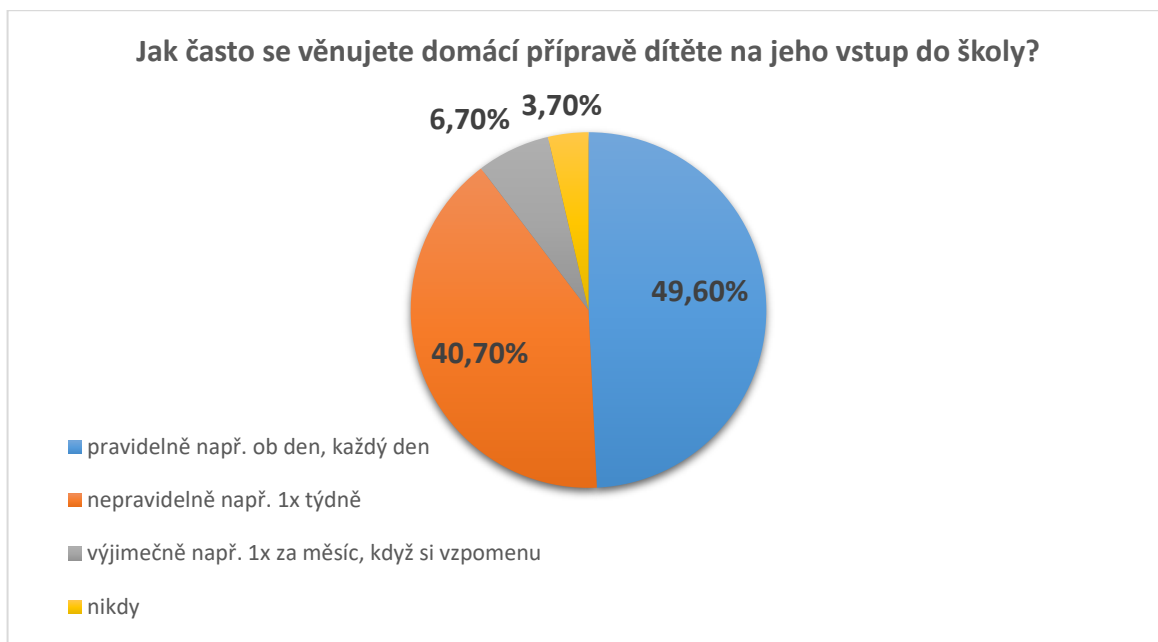
Graf 5: Graf představuje to, zda je pro rodiče domácí příprava dítěte na vstup do školy důležitá.

Graf 5: Důležitost domácí přípravy

Ptala jsem se rodičů na to, zda považují domácí přípravu dítěte za důležitou na jeho vstup do školy. **90(66,70%)** odpovědělo, že **ANO**, **30(22,20%)** **SPÍŠE ANO**, **5(3,70%)** **NEVÍM**, **4(3,00%)** **SPÍŠE NE** a **6(4,40%)** odpovědělo **NE**.

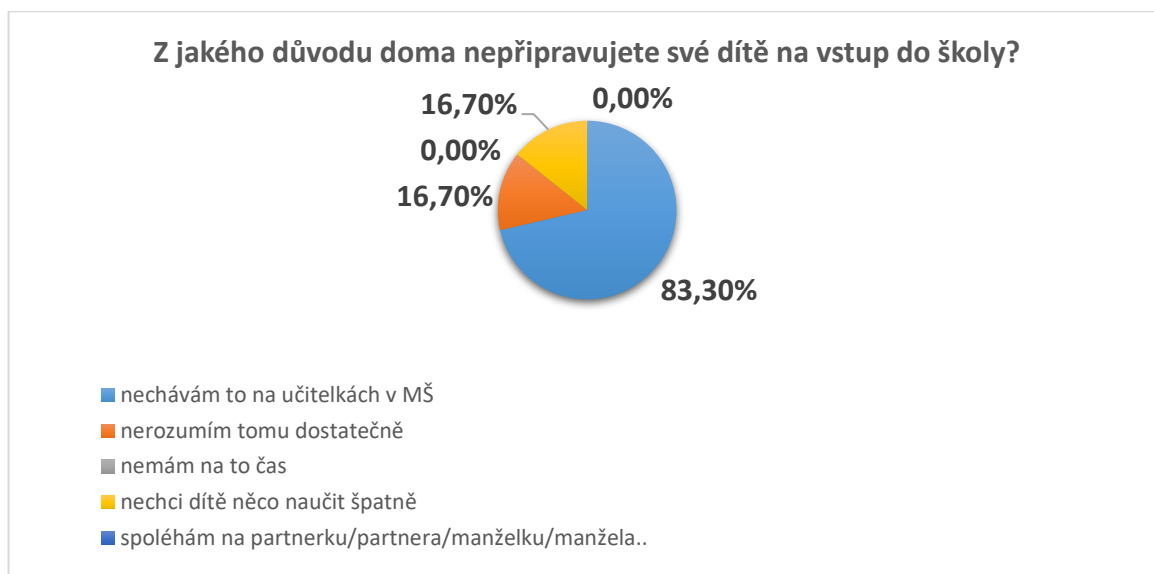
Graf 6: Otázku jsem věnovala tomu, jak často se věnují domácí přípravě dítěte na jeho vstup do školy.

Graf 6: Pravidelnost domácí přípravy

Nejčastěji rodiče uváděli, že se domácí přípravě dítěte na vstup do školy věnují pravidelně **67(49,60%)**, dále jen nepravidelně **55(40,70%)**, výjimečně **9(6,70%)** a uvedeno bylo i nikdy **5(3,70%)**.

Graf 7: Zjišťovala jsem, proč rodiče děti doma nepřipravují na vstup do školy.

Graf 7: Důvod nepřipravování dětí do školy

Nejvíce rodiče uváděli, že přípravu přenechávají učitelkám v mateřských školách **5(83,30%)**, dále tomu nerozumí dostatečně **1(16,70%)** a nechtějí dítě naučit něco špatně **1(16,70%)**. Rodiče neuvodli, že by dítě nepřipravovali z důvodu nedostatku času nebo spoléhání na partnera/manžela atd.

Tabulka 2: Tabulka je věnována tomu, kdo se na přípravě dítěte doma podílí nejčastěji.

Tabulka 2: Kdo se podílí na přípravě nejčastěji

Respondent	Počet	%
Matka	128	94,80%
Otec	4	3%
Prarodič	2	1,50%
Sourozenec	1	0,70%

Nejvíce se domácí přípravě dítěte věnuje matka **128(94,80%)**, potom otec **4(3%)**, prarodiče **2(1,50%)** a také sourozenci **1(0,70%)**.

Tabulka 3: Následující tabulka zobrazuje, zda využívají rodiče některé z uvedených možností.

Tabulka 3: Využívání dalších možností

Možnosti k využití	(%)
Nevyužíváme nic	51,90%
Logopedická prevence	37,00%
Účast v aktivně-stimulačním programu v MŠ	11,10%
Pedagogicko-psychologická poradna	9,60%
Přípravná třída	3,70%
Logopedická třída	1,50%

Z následujících výsledků je zřejmé, že nejčastěji rodiče nevyužívají nic **70(51, 90%)**, dále z uvedených možností nejčastěji využívají pro své dítě logopedickou prevenci **50(37%)**, **15(11, 10%)** se účastní s dětmi na aktivně-stimulačních skupinách, **13(9,60%)** navštěvují pedagogicko-psychologickou poradnu, **5(3,70%)** dětí navštěvuje přípravnou třídu a **2(11,10%)** dětí logopedickou třídu. Rodiče mohli volit více možností v odpovědi.

Tabulka 4: Tabulka zobrazuje, jak hodnotili rodiče, co je pro ně důležité při vstupu dítěte do školy.

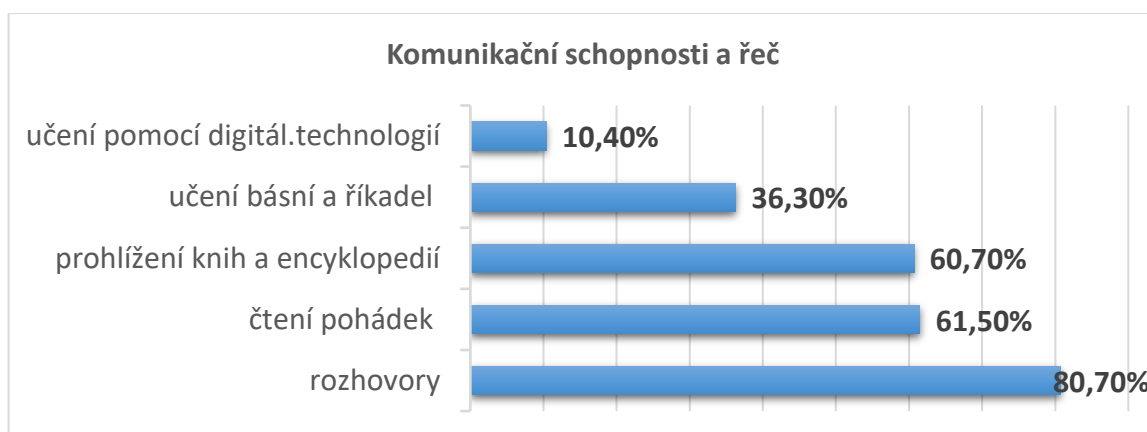
Tabulka 4: Důležité aspekty při vstupu do školy

Hodnocení	1	2	3	4	5
Úspěch u zápisu	10,40%	7,40%	28,90%	23,00%	30,40%
Psychická podpora a motivace dítěte	2,20%	1,50%	11,10%	9,60%	75,60%
Předmatematické dovednosti	5,20%	8,90%	39,30%	28,10%	18,50%
Sebeobsluha a samostatnost	3,00%	2,20%	5,20%	23,70%	65,90%
Komunikační schopnosti a řeč	3,70%	1,50%	5,90%	26,70%	62,20%

Hodnocení: 1- nedůležité, 2- méně důležité, 3- středně důležité, 4- důležité, 5- velmi důležité

Tabulka jednoznačně ukazuje, že rodiče při vstupu dítěte do školy pokládají za nejdůležitější psychickou podporu a motivaci dítěte (75,60%), dále sebeobsluhu a samostatnost (65,90%) a hned poté komunikační schopnosti a řeč (62,20%). Za nedůležité pokládají především úspěch u zápisu (10,40%) a dále také předmatematické dovednosti (5,20%).

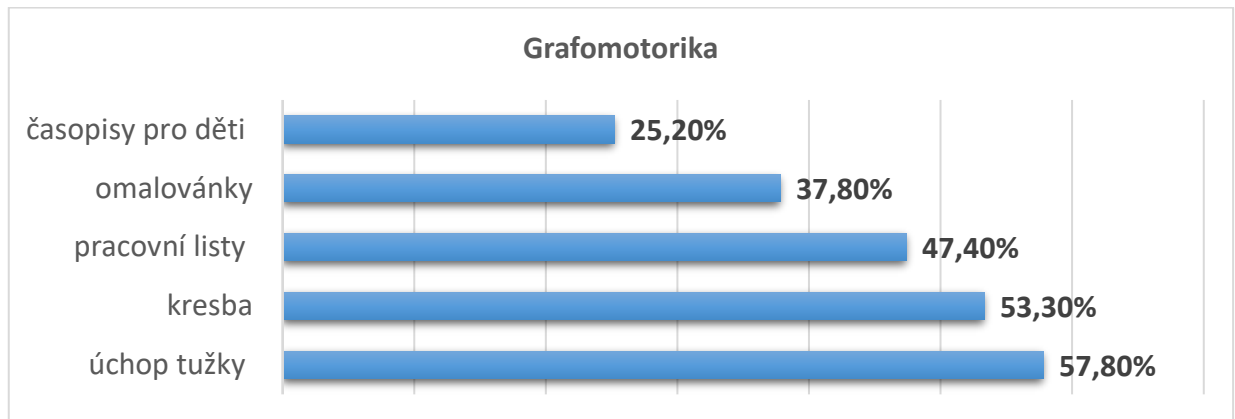
Graf 8: Graf představuje hodnocení rodičů v oblasti komunikačních schopností a řeči- jakou přisuzují důležitost k jednotlivým položkám.

Graf 8: Komunikační schopnosti a řeč

V oblasti komunikačních schopností a řeči rodiče přisuzují největší důležitost v přípravě dítěte na vstup do školy právě **rozhovorům 109(80,70%)** a **čtení pohádek 83(61,50%)**, dále **prohlížení knih a encyklopedií 82(60,70%)**. Naopak nejméně důležitými položkami, jsou digitální technologie **26(19,30%)** a učení básní a říkadel **7(5,20%)**.

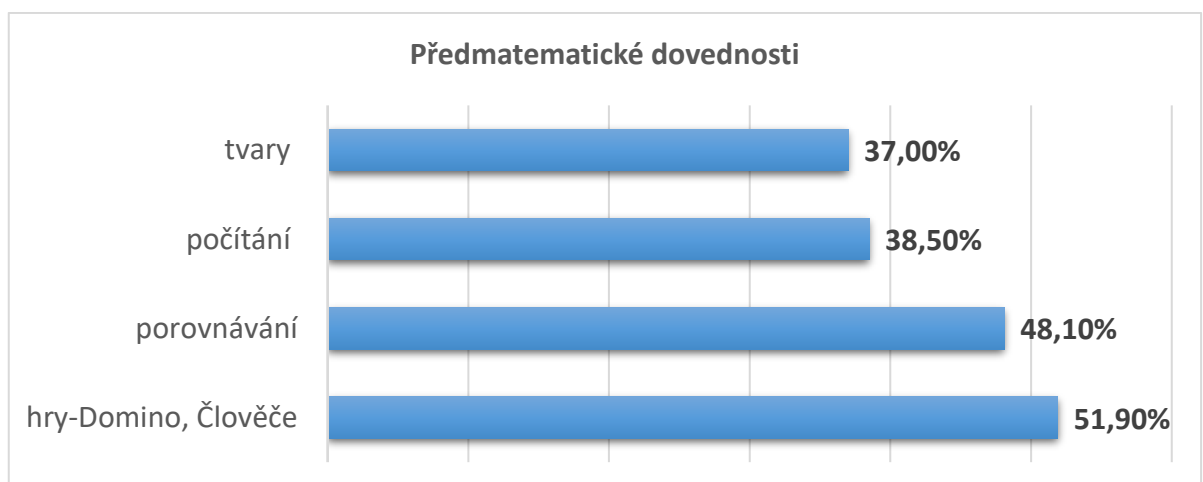
Graf 9: Graf představuje hodnocení rodičů v oblasti grafomotoriky-jakou přisuzují důležitost k jednotlivým položkám.

Graf 9: Grafomotorika

V oblasti grafomotoriky rodiče kladou důraz na **úchop tužky 78(57,80%)**, dále na kresbu **72(53,30%)** dítěte a využívání **pracovních listů 64(47,40%)** při přípravě dítěte na vstup do školy. Za nejméně důležité považují **časopisy pro děti 14(10,40%)** a **omalovánky 14(10,40%)**.

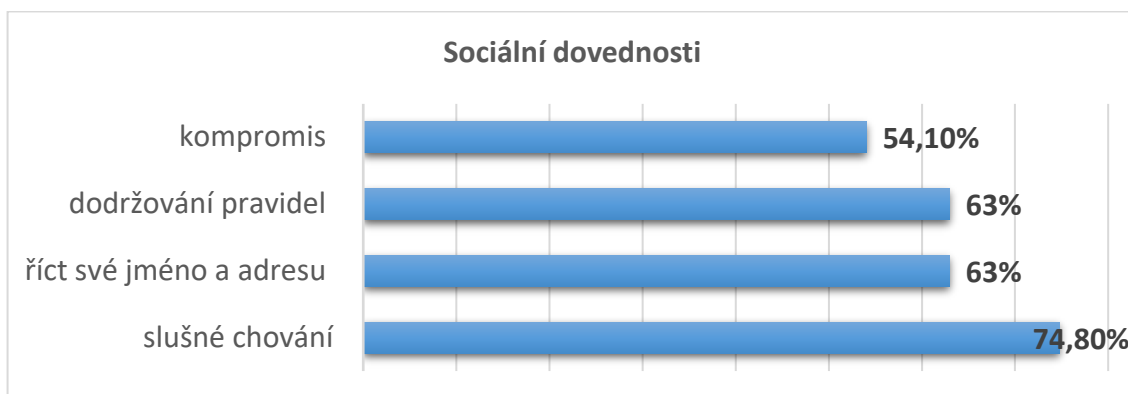
Graf 10: Graf představuje hodnocení rodičů v oblasti matematických dovedností - jakou důležitost přisuzují k jednotlivým položkám.

Graf 10: Předmatematické dovednosti

Nejvíce hodnocenou položkou byly **hry-Domino, Člověče nezlob se apod. 70(51,90%)**. Dále potom porovnávání **65(48,10%)**. Naopak nejméně hodnocenou položkou byly **tvary 5(3,70%)** a **počítání 52(38,50%)**.

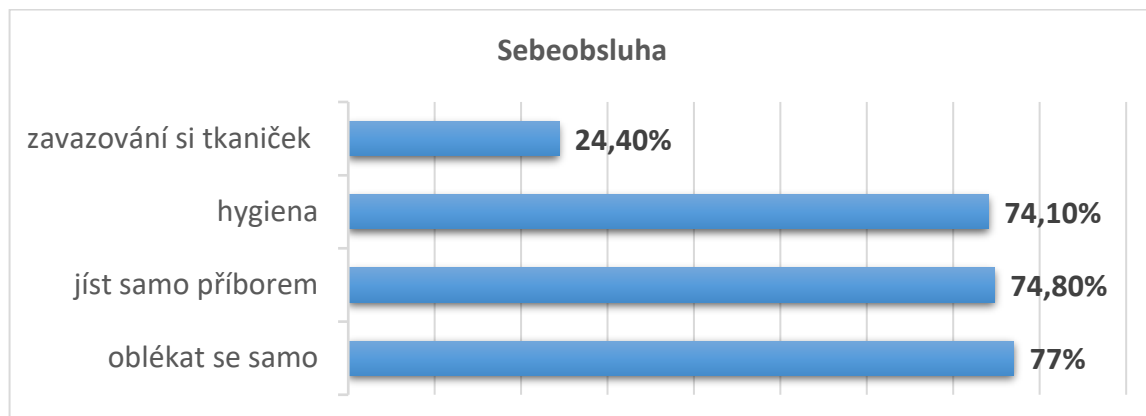
Graf 11: Graf představuje hodnocení rodičů v oblasti sociálních dovedností- jakou přisuzují důležitost k jednotlivým položkám.

Graf 11: Sociální dovednosti

Z grafu jde vidět, že oblast sociálních dovedností je pro rodiče celkově velmi důležitá. Nejdůležitější položkou se však ukázala pro rodiče při přípravě dítěte na vstup do školy **slušné chování 101(74,80%)** dítěte, na druhém místě se umístily položky **dodržování pravidel 85(63%)** a **říct své jméno a adresu 85(63%)** a jako poslední **kompromis 73(54,10%)**. Nejméně důležitou položkou v sociálních dovednostech nelze úplně jednoznačně označit, jelikož jsou tam minimální rozdíly a rodiče ve velkém množství označily všechny položky za velmi důležité.

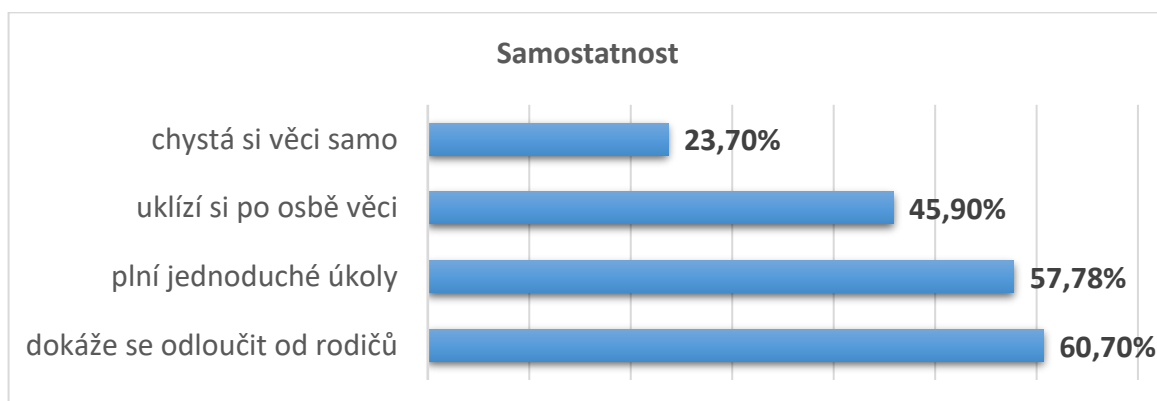
Graf 12: Graf představuje hodnocení rodičů v oblasti sebeobsluhy-jakou přisuzují důležitost k jednotlivým položkám.

Graf 12: Sebeobsluha

Za nejdůležitější v oblasti sebeobsluhy rodiče považují u dítěte **samostatné oblékání 104(77%)**, a dále **jezení příborem 101(74,80%)** a **hygienu 100(74,10%)** dítěte. Naopak za úplně nejméně podstatnou věc označily rodiče **zavazování tkaniček 33(24,4%)**. U této položky jde vidět největší propad, kdy rodiče této věci nepřisuzují žádnou důležitost při přípravě dítěte na vstup do školy. Oblast sebeobsluhy byla další nejvíce hodnocenou oblastí stupněm 5, tudíž je pro rodiče velmi důležitá v rámci přípravy dítěte na vstup do školy.

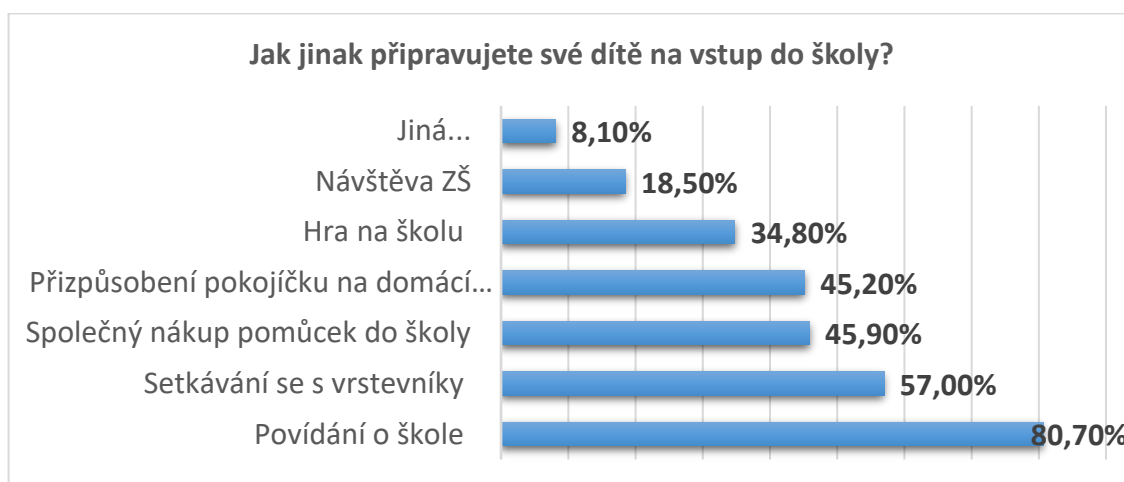
Graf 13: Graf představuje hodnocení rodičů v oblasti samostatnosti-jakou přisuzují důležitost k jednotlivým položkám.

Graf 13: Samostatnost

V této oblasti rodiče zvolili nejvíce důležité to, že se dítě dokáže odloučit od rodičů **82(60,70%)** a druhou nejvíce důležitou položku označili plnění jednoduchých úkolů **78(57,78%)**, o něco méně důležité je pro rodiče uklízení věcí po sobě **62(45,90%)** a nejméně důležitou položkou je chystání si věcí samostatně **32(23,70%)**.

Graf 14: Graf zobrazuje, jak jinak rodiče své děti připravují na vstup do školy.

Graf 14: Jiné možnosti přípravy

109(80,70%) rodičů si s dítětem **o škole povídá**, **77(57%)** se **sekávají s vrstevníky**, dále také **62(45,50%)** rodičů s dítětem společně **nakupují pomůcky do školy**, **61(45,20%)** **přizpůsobují pokojíček** na domácí přípravu do školy, **47(34,80%)** rodičů si s dítětem **hrají na školu** a nejméně využívají možnost **návštěvy ZŠ 25(18,50%)** a také volí i další **jiné možnosti 11(8,10%)**.

Dále jsem se rodičů ptala, jak tráví volný čas s dětmi. Odpovědi se téměř opakovaly – výlety, sport, jízda na kole, brusle, plavání, lyžování, procházky, příroda, výtvarné činnosti, vyrábění, tvoření, hry, domácí práce, čtení knih a setkávání se s přáteli, rodinou, minimálně TV a pohádky.

5.2 Výsledky výzkumu a jejich interpretace

Následující kapitola se věnuje shrnutí výsledků výzkumu a následně jejich interpretaci. Nejprve se věnuji odpovědím na výzkumné otázky a následně popsáním výzkumných předpokladů.

Hlavní výzkumná otázka: Jak rodiče připravují své děti na vstup do školy v domácím prostředí?

Dílčí výzkumná otázka č.1: Jaké jsou odlišnosti v přípravě dítěte na vstup do základní školy v domácím prostředí z hlediska typu rodiny?

Tabulka 5: Tabulka představuje, co považují rodiče při vstup do školy za nejdůležitější.

Tabulka 5: Typ rodiny a důležitost při vstupu do školy

Typ rodiny	Psychická podpora a motivace dítěte	Sebeobsluha a samostatnost	Komunikační schopnosti a řeč	Úspěch u zápisu	Matematické dovednosti
Manželství	76,09%	66,30%	63,04%	27,17%	18,48%
Ostatní rodiny	74,42%	65,12%	60,47%	37,21%	18,60%

Výzkum ukázal, že pro rodiče sezdané je nejdůležitější při vstupu dítěte do školy **psychická podpora a motivace dítěte (76,09%)**, dále **sebeobsluha a samostatnost (66,30%)** a také **komunikační schopnosti a řeč dítěte (63,04%)**. U ostatních rodin je téměř totožný výsledek, pouze přisuzují o něco větší míru důležitosti **úspěchu u zápisu (37,21%)**.

Tabulka 6: Tabulka zobrazuje, co považují rodiče z *ostatních rodin* v dané oblasti za nejdůležitější při přípravě dítěte na vstup do školy.

Tabulka 6: Ostatní rodiny a důležité aspekty v oblasti

Oblasti	Položka	(%)
Komunikační schopnosti a řeč	rozhovory	79,07%
Grafomotorika	úchop tužky	58,14%
Předmatematické dovednosti	hry	55,81%
Sociální dovednosti	slušné chování	76,74%
Sebeobsluha	příbor + hygiena	76,74%
Samostatnost	úkoly + odloučení	55,81%

Tabulka ukazuje že rodiče ostatních rodin kladou důraz při přípravě dítěte na vstup do školy na komunikační schopnosti a řeč, sociální dovednosti a sebeobsluhu. V oblasti komunikace jsou pro ně nejdůležitější **rozhovory(79,07%)**, v grafomotorice pak **úchop tužky (58,14%)**, v matematických dovednostech **hry (55,81%)**, jako Domino, Člověče nezlob se apod., **slušné chování (76,74%)** převládá v sociálních dovednostech, v sebeobsluze považují za důležité **jíst příborem a umět samostatnou hygienu (76,74%)** a v samostatnosti **plnění jednoduchých úkolů a odloučení od rodičů (55,81%)**.

Tabulka 7: Tabulka zobrazuje, co považují rodiče z *manželských rodin* v dané oblasti za nejdůležitější při přípravě dítěte na vstup do školy.

Tabulka 7: Manželské rodiny a důležité aspekty v oblasti

Oblasti	Položka	(%)
Komunikační schopnosti a řeč	rozhovory	81,52%
Grafomotorika	úchop tužky	57,61%
Matematické dovednosti	hry	50%
Sociální dovednosti	slušné chování	73,91%
Sebeobsluha	obléká se samo	78,26%
Samostatnost	odloučení	63,04%

U rodičů z manželských rodin není téměř žádný rozdíl, pouze v sebeobsluze dítěte upřednostňují **samostatné oblékání(78,26%)**.

Výzkumná otázka č. 2: Co je pro rodiče v přípravě dítěte na vstup do základní školy nejdůležitější?

Tabulka 8: Tabulka zobrazuje, nejvíce hodnocené položky jednotlivých oblastí. Co je pro rodiče v jednotlivých oblastech důležité v domácí přípravě dítěte, a co nikoli.

Tabulka 8: Preferující činnosti při přípravě

OBLASTI	STUPEŇ hodnocení 5	STUPEŇ hodnocení 1
Komunikační schopnosti a řeč	rozhovory (80,70%)	digitální technologie (19,30)
Grafomotorika	úchop tužky (57,80%)	omalovánky a dětské časopisy (10,40%)
Předmatické dovednosti	hry-Domino, Člověče (51,90%)	tvary (3,70)
Sociální dovednosti	slušné chování (74,80%)	jméno a adresa (4,40%)
Sebeobsluha	oblékat se samo (77%)	zavazování tkaniček (25,90%)
Samostatnost	odloučení od rodičů (60,70%)	úklid věcí po sobě (5,20%)

Hodnocení: 5- velmi důležité, 1- nedůležité

V tabulce jsem zobrazila vždy jednu nejdůležitější položku pro rodiče z dané oblasti a jednu nejméně důležitou položku při přípravě dítěte na vstup do školy.

Nejdůležitější pro rodiče jsou rozhovory (80,70%) s dětmi a čtení pohádek v rozvoji komunikačních schopnostech a řeči při přípravě dítěte na vstup do školy, a naopak nejméně preferují digitální technologie (19,30%). V grafomotorice úchop tužky(57,80%) a kresbu preferují nejvíce a dětské časopisy (10,40%) s omalovánkami zase nejméně. V předmatických dovednostech preferují v přípravě nejvíce hry jako Domino, Člověče nezlob se (51,90%) apod. naopak nepovažují za důležité znalost tvarů (3,70%). Nejvíce hodnocené oblasti byly sociální dovednosti, sebeobsluha a samostatnost. Tyto oblasti jsou pro rodiče nejvíce důležité v přípravě dítěte na vstup do školy a věnují jim největší pozornost. Hodnotili téměř všechny jednotlivé položky oblastí nejvyššími stupni důležitosti, proto nelze přesně určit tu nejméně podstatnou položku, jelikož byly mezi nimi minimální procentuální rozdíly. V sociálních dovednostech se zaměřují ale nejvíce na slušné chování (74,80%) dítěte. V sebeobsluze na samostatné oblékání. Za absolutně nepodstatnou věc v této oblasti v přípravě dítěte na vstup do školy rodiče považují u dítěte zavazování tkaničky

u bot (25,90%). Odloučení od rodičů (60,70%) v oblasti samostatnosti rodiče označili preferující.

Výzkumná otázka č. 3: V čem se liší příprava dítěte, které navštěvuje MŠ běžně, a které je vzděláváno v rámci individuálního vzdělávání?

Tabulka 9: Tabulka zobrazuje, co je pro rodiče nejdůležitější při vstupu dítěte do školy.

Tabulka 9: Způsob vzdělávání a preferující položka pro rodiče při vstupu dítěte do školy

	Psychická podpora a motivace dítěte	Sebeobsluha a samostatnost	Komunikační schopnosti a řeč	Úspěch u zápisu	Předmatematické dovednosti
Vzdělávání v MŠ	73,60%	66,40%	63,20%	32%	19,20%
Domácí individuální vzdělávání	70%	60%	50%	30%	10%

Zjistila jsem, že pro rodiče s dítětem v individuálním vzdělávání je nejdůležitější **psychická podpora a motivace(80%)** dítěte do školy a **sebeobsluha a samostatnost(60%)**, naopak za nejméně důležité považují **předmatematické dovednosti(20%)** dítěte. Rodiče s dítětem vzdělávaným v MŠ mají totožný názor a výsledky se neliší.

Tabulka 10: Tabulka zobrazuje, čemu *rodiče dítěte na domácím individuálním vzdělávání* přisuzují největší důležitost v jednotlivých oblastech.

Tabulka 10: Individuální vzdělávání a preferující činnosti při přípravě

Oblasti	Položka	(%)
Komunikační schopnosti a řeč	čtení pohádek, rozhovory, knihy	90%
Grafomotorika	kresba, omalovánky, úchop tužky	60%
Předmatematické dovednosti	porovnávání	70%
Sociální dovednosti	říct své jméno a adresu	70%
Sebeobsluha	hygiena, oblékání, jezení příborem	80%
Samostatnost	plní úkoly	70%

Rodiče s dítětem na domácím individuálním vzdělávání v oblasti komunikačních schopností upřednostňují nejvíce v domácí přípravě na vstup do školy **čtení pohádek, rozhovory a prohlížení knih a encyklopedií (90%)**. V grafomotorice kladou důraz na **kresbu, úchop tužky a omalovánky (60%)**. Dále v oblasti předmatematických dovednostech považují za důležitější **porovnávání a srovnávání (70%)** než ostatní možnosti. **Říct své jméno a adresu (70%)** je pro tyto rodiče v oblasti sociálních dovedností nejdůležitější. Také **hygiena, samostatné oblékání a jezení příborem (80%)** v oblasti sebeobsluhy a v **plnění jednoduchých úkolů (70%)** v samostatnosti.

Tabulka 11: Tabulka zobrazuje, čemu rodiče dětí vzdělávanými v MŠ přisuzují největší důležitost v jednotlivých oblastech.

Tabulka 11: Vzdělávání v MŠ a preferující činnosti při přípravě

Oblasti	Položky	(%)
Komunikační schopnosti a řeč	rozhovory	80%
Grafomotorika	úchop tužky	57,60%
Matematické dovednosti	hry-Domino, Člověče..	51,20%
Sociální dovednosti	slušné chování	76,80%
Sebeobsluha	samostatné oblékání	76,80%
Samostatnost	plnění úkolů	55,20%

Rodiče s dítětem vzdělávaným v MŠ dávají přednost také **rozhovorům (80%)** s dítětem v oblasti komunikační a řeči, v grafomotorice **úchopu tužky (57,60%)**, v matematických dovednostech považují za důležité **hry jako Domino apod. (51,20%)** dále jednoznačně **slušné chování (76,80%)** v sociálních dovednostech, v sebeobsluze **samostatné oblékání (76,80%)** a v samostatnosti **plnění jednoduchých úkolů (55,20%)**.

Předpoklady:

- **P1: Rodiče s vysokoškolským vzděláním se domácí přípravě dítěte na vstup do školy věnují častěji než rodiče se středoškolským vzděláním.**

Porovnávány 2 kategorie-vzdělání a pravidelnost domácí přípravy dítěte

Tabulka 12: vzdělání+ jak často se rodiče věnují domácí přípravě dítěte na vstup do školy.

Tabulka 12: Vzdělanost rodičů a pravidelnost přípravy dítěte

	VŠ	SŠ
Pravidelně	58,21%	42,42%
Nepravidelně	32,84%	46,97%
Výjimečně	4,48%	9,09%
Nikdy	4,48%	3,03%

Rodiče s **vysokoškolským vzděláním** se přípravě dítěte na vstup do školy věnují **pravidelně (58,21%)** a tudíž častěji než rodiče se **středoškolským vzděláním (42,42%)**. Rodiče se **středoškolským vzděláním** se přípravě dítěte na školu věnují spíše **nepravidelně (46,96%)**

- **P2: Pro rodiče z ostatních rodin je důležitější při přípravě dítěte na vstup do školy sebeobsluha a samostatnost než pro rodiče sezdané.**

Porovnávány 2 kategorie-typ rodin a jejich přisuzování důležitosti k jednotlivým oblastem.

Tabulka 13: Typ rodin+ důležitost vzdělávacích oblastí pro rodiče.

Tabulka 13: Typ rodiny a preferující oblasti

Oblasti	Ostatní rodiny	Rodiny manželské
Sociální dovednosti	64,53%	63,32%
Sebeobsluha	62,79%	62,50%
Komunikační schopnosti a řeč	51,16%	48,82%
Grafomotorika	47,44%	42,37%
Samostatnost	47,09%	45,38%
Matematické dovednosti	47,67%	42,12%

Pro rodiče z **ostatních rodin** je z **62,79%** důležitá **sebeobsluha** a z **47,09%** **samostatnost** dítěte při přípravě dítěte do školy. Pro rodiče z rodin **manželských** z **62,50%** **sebeobsluha** a z **45,38%** **samostatnost**. Procentuální rozdíly jsou mezi položkami minimální, tudíž jsou pro všechny rodiče tyto oblasti téměř stejně důležité.

- **P3: Pro rodiče s dětmi v individuálním vzdělávání je důležitější úspěch u zápisu při vstupu do školy než pro rodiče dětí s nepravidelnou docházkou do MŠ.**

Porovnávány 2 kategorie-návštěvnost MŠ a co je pro rodiče důležité před vstupem dítěte do ZŠ.

Tabulka 14: Docházka do MŠ+ co je důležité při vstupu dítěte do ZŠ.

Tabulka 14: Docházka a preferující položky při vstupu do školy

	Úspěch u zápisu	Psychická podpora a motivace dítěte	Předmatické dovednosti	Sebeobsluha a samostatnost	Komunikační schopnosti a řeč
Nepravidelná docházka v MŠ	23,08%	69,23%	0%	46,15%	53,85%
Individuální vzdělávání	10%	70%	10%	60%	50%

Úspěch u zápisu je důležitý pouze pro **10%** rodičů s dítětem na IV. Pro rodiče dítěte s **nepravidelnou docházkou do MŠ je úspěch u zápisu (23,08%) důležitější** pouze o 13,08%.

5.3 Shrnutí výsledků výzkumu

Z výsledků výzkumného šetření lze odpovědět na jednotlivé výzkumné otázky. Zajímalo mne, **jak rodiče připravují své děti v domácím prostředí na vstup do školy**. V dílčí výzkumné otázce se zaměřuji na **odlišnosti z hlediska typu rodiny**. Rozdělila jsem si rodiny na manželské, které představují větší množství populace rodin a dále na ostatní rodiny, do kterých zahrnuji rodiny rozvedené, se střídavou péčí o dítě, matky samoživitelky a rodiny, ve které jsou rodiče pouze v partnerském vztahu. Výzkum ukázal, že pro sezdané rodiče je nejdůležitější při vstupu dítěte do školy psychická podpora a motivace dítěte, dále sebeobsluha a samostatnost a také komunikační schopnosti a řeč dítěte. U ostatních rodin je téměř totožný výsledek, pouze přisuzují o něco větší míru důležitosti úspěchu u zápisu.

Děti z rodin sezdaných daleko více nenavštěvují mateřskou školu a jsou v domácím individuálním vzdělávání než děti z rodin ostatních. Výzkumné šetření ukázalo, že je to 7 rodin z 10. Tito rodiče také uvedli, že mají děti na IV z důvodu toho, že chtějí trávit více času s dítětem, dále, že je v MŠ nedostatečný individuální přístup k dítěti nebo jsou nespokojeni se vzděláváním v mateřské škole. Výzkum také ukázal, že rodiče ze sezdané rodiny se z 47,83% věnují přípravě dítěte na vstup do školy pravidelně a z 43,48% nepravidelně, 6,52% výjimečně a pouze 3,26% vůbec. Rodiče, kteří nepřipravují své děti na vstup do školy vůbec, uvedli, že tuto úlohu ponechávají na učitelkách v mateřských školách, nerozumí tomu a nechtějí své dítě naučit něco špatně. Na domácí přípravě se u sezdaných rodičů nejvíce podílí samozřejmě matka, potom otec nebo sourozenec, kdežto u rodin ostatních pak prarodič místo sourozence a otec vůbec.

Rodiče z ostatních rodin se věnují domácí přípravě dítěte častěji (53,49%). Zjistila jsem, že rodiče z ostatních rodin kladou důraz při přípravě dítěte na vstup do školy na komunikační schopnosti a řeč, sociální dovednosti a sebeobsluhu. V oblasti komunikace jsou pro ně nejdůležitější rozhovory, a naopak nejméně důležité digitální technologie. V grafomotorice nepřisuzují žádnou důležitost dětským časopisům, úchop tužky zase největší. V matematických dovednostech kladou důraz rodiče na hry, jako Domino, Člověče nezlob se apod. a slušné chování převládá v sociálních dovednostech, v sebeobsluze považují za důležité jíst příborem a umět samostatnou hygienu a v samostatnosti plnění jednoduchých úkolů a odloučení od rodičů. U rodičů z manželských rodin není téměř žádný rozdíl, pouze v sebeobsluze upřednostňují samostatné oblékání.

Dále jsem se věnovala otázce, **co je pro rodiče v přípravě dítěte na vstup do školy nejdůležitější?**

Pro rodiče je jednoznačně nejdůležitější psychická podpora a motivace dítěte při vstupu do školy, dále sebeobsluha a samostatnost či komunikační schopnosti a řeč dítěte. Naopak nejmenší důraz kladou na předmatematické dovednosti nebo na úspěch u zápisu.

Výzkum ukázal, že nejdůležitější pro rodiče jsou rozhovory s dětmi a čtení pohádek v rozvoji komunikačních schopnostech a řeči při přípravě dítěte na vstup do školy, a naopak nejméně preferují digitální technologie. V grafomotorice úchop tužky a kresbu preferují nejvíce a dětské časopisy s omalovánkami zase nejméně. V matematických dovednostech preferují v přípravě nejvíce hry jako Domino, Člověče nezlob se apod. naopak nepovažují za důležité znalost tvarů. Nejvíce hodnocené oblasti byly sociální dovednosti, sebeobsluha a samostatnost. Tyto oblasti jsou pro rodiče nejvíce důležité v přípravě dítěte na vstup do školy a věnují jim největší pozornost. Hodnotili téměř všechny jednotlivé položky oblastí nejvyššími stupni důležitosti, proto nelze přesně určit tu nejméně podstatnou položku, jelikož byly mezi nimi minimální procentuální rozdíly. V sociálních dovednostech se zaměřují ale nejvíce na slušné chování dítěte. V sebeobsluze na samostatné oblékání. Za absolutně nepodstatnou věc v této oblasti v přípravě dítěte na vstup do školy rodiče považují u dítěte zavazování tkaničky u bot. Odloučení od rodičů v oblasti samostatnosti je pro rodiče preferující.

Posledním mým zjištěním bylo, **jaké jsou odlišnosti v přípravě dětí, které navštěvují MŠ a které jsou vzdělávány v rámci individuálního vzdělávání.** Nepotvrdilo se mi, že by rodiče s dítětem na IV upřednostňovali úspěch u zápisu nýbrž psychická podpora a motivace dítěte do školy pro ně byla nejdůležitější zároveň se sebeobsluhou a samostatností dítěte. Naopak za nejméně důležité považují matematické dovednosti. Nevyužívají většinou žádná doporučení MŠ, když je potřeba, tak logopedickou prevenci nebo pedagogicko-psychologickou poradnu.

V rámci oblastí se do značné míry liší i důležitost k jednotlivým činnostem. V oblasti komunikačních schopností a řeči je pro rodiče IV v přípravě nejdůležitější čtení pohádek a rozhovory s dítětem, naopak digitální technologie nepřisuzují důležitost vůbec k rozvoji komunikačních schopností a řeči dítěte. V grafomotorice podporují nejvíce kresbu, omalovánky a úchop tužky. V matematických dovednostech považují za nejdůležitější porovnávání, seřazování naopak počítání za nejméně důležitou věc. Nejvíce hodnocenou byla oblast sociálních dovedností, kde považují u dítěte za nejvíce hodnotné, aby dítě umělo

řící své jméno, bydliště, adresu, následně slušné chování dítěte a dodržování pravidel. Na druhém místě nejvíce hodnocenými oblastmi byla sebeobsluha a samostatnost. Jedinou nejméně hodnocenou položkou z těchto dvou oblastí, kterou rodiče absolutně nepovažují za důležitou, bylo zavazování tkaniček u bot, což se shoduje u všech rodin. Také preferují spíše povídání o škole a setkávání s vrstevníky, jako další možnost přípravy dítěte na vstup do školy než např. návštěvu ZŠ, tuto možnost rodiče skoro nevyužívají. Z výzkumu jsem se také dozvěděla, že na domácí přípravě dítěte na IV se podílí jenom matka.

Rodiče s dítětem vzdělávaným v MŠ mají téměř totožné požadavky na dítě při vstupu do školy. Předmatematické dovednosti spolu s úspěchem u zápisu jsou pro ně nejméně důležité položky. Někteří rodiče s dítětem vzdělávaným v MŠ také uvedli, že nepřipravují své dítě doma vůbec. Necháávají celkovou přípravu dítěte do školy převážně na učitelkách v mateřských školách, a také nechtějí své dítě naučit něco špatně. Rodiče také hodně spolupracují s MŠ a využívají hojně jejich nabídek a doporučení, nejvíce logopedickou prevenci a edukativně-stimulační programy.

Oproti rodičům IV pokládají za důležitější v matematických dovednostech hry jako domino, Člověče, nezlob se, pexeso apod. než zaměření se na porovnávání, srovnávání. Také kladou důraz spíše na slušné chování v sociálních dovednostech než na znalosti svého jména a adresy. A stejně jako u rodičů s dítětem na IV nepokládají žádnou důležitost, aby si dítě umělo zavazovat tkaničky. Ovšem u těchto rodičů jsem zjistila, že se na domácí přípravě dítěte podílí nejen matka, ale i otec nebo prarodiče.

Rodiče s dítětem na domácím individuálním vzdělávání jsou převážně proto, že chtějí trávit více času se svým dítětem nebo nejsou spokojeni s individuálním přístupem k dítěti v mateřské škole. Z výzkumného šetření dále vyplynulo, že tito rodiče se věnují častěji domácí přípravě dítěte na vstup do školy než rodiče dětí, které jsou vzdělávány v MŠ. Naopak, ale nepovažují domácí přípravu dítěte na vstup do školy za důležitou, tak jako rodiče s dítětem vzdělávaným v MŠ.

Můžeme diskutovat a hledat souvislosti mezi mými výsledky výzkumu a výsledky, na které poukazuje z různých studií a výzkumů Šulová ve své knize „*Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*“, kde upozorňuje právě na úspěšnost dětí ve škole z rodin tradičních a netradičních, kdy pouze 26,5% dětí z netradičních rodin (s jedním rodičem, znovusložené rodiny a další) jsou ve škole úspěšní. Mé výsledky přitom ukazují, téměř nulovou odlišnost u těchto rodičů v přípravě dítěte, jak z hlediska pravidelnosti přípravy na vstup do školy či i důležitosti domácí přípravy dítěte pro rodiče.

Musíme však brát zřetel na další aspekty rodiny, které přípravu mohou ovlivňovat, jako např. funkčnost rodiny, podmínky a situaci, ve které se rodina zrovna nachází, atmosféru rodiny a psychické rozpoložení dítěte v rodině, právě tohle by se dalo více a hlouběji ještě dále zkoumat.

V dalším článku ze studie Ducan a kol. (2007) Šulová poukazuje na vztah mezi klíčovými ukazateli školní zralosti, kde výsledky prokázaly, že sociální dovednosti dítěte nepatřily mezi významné aspekty v pozdější školní úspěšnosti dítěte nýbrž předmatematické dovednosti. Moje výsledky výzkumu, ale ukázaly, že dnešní rodiče se právě v přípravě dítěte na vstup do školy věnují hned po komunikačních schopnostech nejvíce sociálním dovednostem a předmatematické dovednosti považují za nejméně důležitou kompetenci.

Dále také Šulová pojednává o důležitosti zejména sociálního kontaktu pro dítě a dostatek podpory rodiny, což uvádí za podstatné a důležité před vstupem do školy. Mé výsledky ukazují, že rodiče nyní považují za nejpodstatnější právě psychickou podporu a motivaci dítěte na vstup do školy.

5.4 Doporučení pro praxi

Výsledky výzkumného šetření by mohly být přínosem nejen pro učitelky mateřských škol, ale i rodiče. Z výzkumu vyplynulo několik zásadních informací, které by mohly pomoci děti lépe připravovat na vstup do školy hlavně v domácím prostředí, tedy doma s rodiči. Ačkoliv je pravda, že většina rodičů dítě doma na vstup do školy připravuje a považuje jejich přípravu doma za důležitou, je potřeba opakovat, že MŠ není zcela odpovědná za přípravu dítěte na vstup do školy a rodiče by se měli na této přípravě neodlučitelně podílet a s učitelkami spolupracovat, aby jejich společná práce byla efektivní. Jsou i tací rodiče, kteří nepřipravují své děti doma do školy právě z důvodu toho, že tuto roli přenechávají zcela učitelkám mateřských škol.

Učitelky mateřských škol by měly s rodiči o domácí přípravě dítěte komunikovat a vzájemně spolupracovat, navrhnout postupy, činnosti a pomáhat tak rodičům, aby jejich práce doma s dítětem byla co nejprospěšnější dítěti, a to především také s rodiči, kteří mají své dítě na domácím individuálním vzdělávání. Být s těmito rodiči více v kontaktu, podporovat je, pomáhat jim a informovat je o problematických situacích a činnostech při vzdělávání dítěte. Více je uvést do problematiky vzdělávání předškolního dítěte, seznámit s jednotlivými

oblastmi, neopomíjet ty oblasti, které jsou pro rodiče v pozadí a upozornit je i na jednotlivé činnosti zejména ty, které rodiče nepovažují za důležité, nebo považují za méně prospěšné dítěti jako např. z výzkumu vzešlo, že rodiče nepovažují za důležité děti učit si zavazovat tkaničky u bot nebo využívat digitální technologie či dětské časopisy. Poukázat, jak vhodně tyto prostředky či aktivity využít a pracovat s nimi při přípravě dítěte na vstup do školy doma tak, aby byly co nejvíce prospěšné dítěti. Navrhnout i jiné aktivity k podpoře a motivaci dítěte se těšit do školy, např. návštěvu ZŠ, kterou rodiče téměř nevyužívají nebo hrát si s dětmi na školu a společně připravit jejich místo, pokojíček, kde si děti budou dělat domácí úkoly.

Dále bych chtěla i poukázat, že každá rodina se věnuje či nevěnuje přípravě dítěte na vstup do školy jinak a může se to odvíjet i od toho, v jakém rozpoložení se rodina nachází, zda jsou rodiče rozvedení, nebo se o dítě stará matka sama apod. Vhodné je, aby tuto skutečnost učitelky v MŠ věděly a následně podle toho postupovaly při komunikaci s rodičem nebo i při práci s dítětem v MŠ. Podle toho mohou být děti různě připravené v jednotlivých oblastech, u matek samoživitelek např. mohou být děti více samostatné a ovládat veškerou sebeobsluhu, ale mohou zaostávat třeba v oblasti grafomotoriky, jelikož matka, která chodí do práce, se pochopitelně dítěti nemůže natolik věnovat a zastat domácí přípravu plnohodnotně. A na tyto nerovnosti může učitelka rodiče upozornit, v čem dítě více podporovat nebo sama se na problematiku část zaměřit v MŠ.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřena na problematiku přípravy rodičů dětí předškolního věku na vstup do základní školy v domácím prostředí. Jaké jsou preference, názory rodičů a jak a které činnosti rodiče využívají při samotné přípravě do školy v domácím prostředí. Za jakých podmínek vzdělávání probíhá, konkrétně v jaké rodině či jakým způsobem vzdělávání dítěte se uskutečňuje.

Z výsledků je patrné, že jednotlivé aspekty v porovnávání se výrazně neliší. Rodiče mívají podobný názor a velice podobné postupy při přípravě dítěte v domácím prostředí na vstup do školy, rozdíly jsou minimální a když už, tak individuální. Dalo by se zkoumat hlouběji, vymezit více aspektů domácí přípravy a více prozkoumat informace o rodině a její funkčnosti a stavu.

V teoretické části jsem se snažila získat informace a teoretický základ pro svoji práci. Cílem v této části bylo vymezit a popsat jednotlivá teoretická východiska a pojmy týkající se problematiky přípravy dítěte v domácím prostředí zaměřené na vstup do školy. Hned na začátku teoretické části jsem považovala za důležité popsat rodinu s předškolním dítětem a následně předškolní vzdělávání, kde jsem zmínila mimo jiné i domácí individuální vzdělávání a školní zralost a připravenost dítěte. Rodina je základ všeho, tudíž i při vzdělávání dítěte. Vymezuji i předškolní vzdělávání, jelikož je nedílnou součástí přípravy dítěte na vstup do školy a na jejich budoucí život. V samotné problematice přípravy dítěte v domácím prostředí jsem se věnovala pojmům, jako jsou dlouhodobá, krátkodobá a střednědobá příprava, možnosti domácí přípravy dítěte zaměřené na vstup do školy, spolupráce rodiny a mateřské školy a doporučení MŠ rodičům dětí.

Hlavním cílem práce bylo zjistit, jaké rodiče připravují své děti v domácím prostředí na vstup do školy, konkrétně z dílčích cílů, které směřovaly na hledisko typu rodiny a způsobu vzdělávání dítěte.

Jak vyplynulo z výzkumu, rodiče své děti do školy záměrně připravují, považují přípravu na vstup do školy za důležitou, preferují určité oblasti vzdělávání a činnosti k jejich rozvoji v domácím prostředí. Zjištěny byly jen mírné odchylky nebo téměř žádné odlišnosti v rámci přípravy i z hlediska typu rodin a vzdělávání dítěte doma nebo v MŠ. Při přípravě dítěte v domácím prostředí by měli rodiče také dbát na rodinnou pohodu a atmosféru, ve které se dítě nachází a působí tak na něj při vzdělávání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Dandová, E., Kropáčková, J., Nádvorníková, H., Pravcová, D., & Příkazská, I. (2018). *Školní zralost a odklady školní docházky*. Praha: Raabe s.r.o.
2. Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu* (2., rozš. české vyd). Brno: Paido.
3. Jucovičová, D., & Žáčková, H. (2014). *Je naše dítě zralé na vstup do školy?* České Budějovice: Grada Publishing, a.s.
4. Klenková, J. (2006). *Logopedie*. Praha: Grada Publishing, a.s.
5. Kollariková, Z., Pupala, Branislav., (2010). *Předškolní a primární pedagogika =Predškolská a elementárna pedagogika*. Praha: Portál.
6. Kořátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s.
7. Kropáčková, J. (2008). *Budeme mít prvňáčka: pro rodiče dětí od 5let*. Praha: Portál.
8. Kutálková, D. (2014). *Jak připravit dítě do 1. třídy*. Praha: Grada Publishing, a.s.
9. Laca, S. (2013). *Výchova-rodina-hodnoty*. Brno: Institut mezioborových studií.
10. Majerčíková, J., & Rebendová, A. (2017). Článek z periodika-Edukace v mateřské škole v perspektivě rodičů vysokoškoláků. *e-Pedagogikum*, 17(3) 65-77. Dostupné z <https://e-pedagogium.upol.cz/pdfs/epd/2017/03/07.pdf>
11. Matějček, Z. (2017). *Rodiče a děti*. Praha: Vyšehrad, spol. s. r. o.
12. Matoušek, O., (2003). *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství.
13. Mendelová, E., (2014). *Súčasná postmoderná rodina a vnútorodinná deľba práce*. Sociální pedagogica/ Social education. 2(1) 11-21. Dostupné z https://soced.cz/wp-content/uploads/2014/05/STUDIE_S%C3%BA%C4%8Dasn%C3%A1-postmodern%C3%A1-rodina-a-vn%C3%BAttrorodinn%C3%A1-de%C4%BEba-pr%C3%A1ce.pdf
14. MŠMT. (2018). *Rámcový vzdělávání program pro předškolní vzdělávání*. Dostupné z: [file:///C:/Users/iveta/Downloads/RVP%20PV%20leden%202018%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/iveta/Downloads/RVP%20PV%20leden%202018%20(2).pdf)

15. Novotná, K., & Kyselá, I. (2019). *Moje děti, tvoje děti, naše šťastná rodina*. Praha: Grada Publishing, a.s.
16. Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada Publishing, a.s.
17. Otevřelová, H. (2016). *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál
18. Picková, H., (2017). Proč moje děti nechodí do mateřské školy. Přístup rodičů, jejichž rozhodování neomezují socioekonomické znevýhodnění. *ORBIS SCHOALE*, 11 (1) 51-69. Dostupné z https://karolinum.cz/data/clanek/4864/OS_11_1_0051.pdf
19. Pospíšilová, R., (2011). Role rodičů v domácí přípravě do školy. *Studia paedagogica*. 16(2) 172-182. Dostupné z <https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/237/358>
20. Předškolní vzdělávání. (2011). Praha: NUV. Dostupné z <http://www.nuv.cz/t/predskolni-vzdelavani>
21. Rabušicová, M., (2004). *Škola a (versus) rodina*. Brno: Masarykova univerzita.
22. Sobotková, I. (2012). *Psychologie rodiny*. Praha: Portál.
23. Stodůlková, E., & Zapletalová, E. (2011). *Pedagogika pro střední školy*. Beroun: Machart.
24. Syslová, Z., Kratochvílová, J., & Fikarová, T. (2018). *Pedagogická diagnostika v MŠ: práce s portfoliem dítěte*. Praha: Portál.
25. Šafránková, D., (2019). *Pedagogika*. Praha: Grada.
26. Šulová, L. (ed.). (2014). *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*. Praha: Wolters Kluwer.
27. Vágneorvá, M., (2005). *Vývojová psychologie I dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
28. Střelec, S., (2005). *Studie z teorie a metodiky výchovy II*. Brno: Masarykova univerzita.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠ	Mateřská škola
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ZŽ	Základní škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PISA	Programme for International Student Assessment
OSCD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
KUPREV	Primárně preventivní program pro děti předškolního věku
ČR	Česká republika
HYPO	Hyperaktivita a pozornost-stimulační program pro děti

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Typy rodin	37
Graf 2: Vzdělání respondentů	37
Graf 3: Návštěvnost MŠ	38
Graf 4: Důvod k individuálnímu vzdělávání	39
Graf 5: Důležitost domácí příprav	39
Graf 6: Pravidelnost domácí přípravy.....	40
Graf 7: Důvod nepřipravování dětí do školy	41
Graf 8: Komunikačních schopnosti a řeč.....	43
Graf 9: Grafomotorika	44
Graf 10: Předmatematické dovednosti.....	44
Graf 11: Sociální dovednosti	45
Graf 12: Sebeobsluha.....	46
Graf 13: Samostatnost.....	46
Graf 14: Jiné možnosti přípravy.....	47

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Respondenti	36
Tabulka 2: Kdo se podílí na přípravě nejčastěji	41
Tabulka 3: Využívání dalších možností.....	42
Tabulka 4: Důležité aspekty při vstupu do školy.....	42
Tabulka 5: Typ rodiny a důležitost při vstupu do školy	48
Tabulka 6: Ostatní rodiny a důležité aspekty v oblasti	49
Tabulka 7: Manželské rodiny a důležité aspekty v oblasti	49
Tabulka 8: Preferující činnosti při přípravě.....	50
Tabulka 9: Způsob vzdělávání a preferující položka pro rodiče při vstupu dítěte do školy	51
Tabulka 10: Individuální vzdělávání a preferující činnosti při přípravě	51
Tabulka 11: Vzdělávání v MŠ a preferující činnosti při přípravě	52
Tabulka 12: Vzdělanost rodičů a pravidelnost přípravy dítěte	53
Tabulka 13: Typ rodiny a preferující oblasti	54
Tabulka 14: Docházka a preferující položky při vstupu do školy	55

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Iveta Ondruchová a studuji Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně Fakultu humanitních studií obor Učitelství pro mateřské školy. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci, která se nazývá „**Příprava dítěte v domácím prostředí zaměřená na vstup do školy**“.

Dotazník je ANONYMNÍ a dobrovolný. Je pro rodiče dětí s povinnou předškolní docházkou. V otázkách vyberte nejvhodnější odpověď, pokud není uvedeno jinak např. napsat informaci vlastními slovy.

Předem moc děkuji za Váš čas, ochotu a spolupráci.

Ondruchová Iveta

Jsem:

- a) Matka (žena)
- b) Otec (muž)
- c) Pěstoun
- d) Prarodič
- e) Jiný zákonný zástupce

V současné době žiji v:

Úplné rodině:

- a) manželství
- b) nesezdané soužití (partnerství)
- c) registrované partnerství

Neúplné rodině (můžete vybrat i více variant):

- d) rozvod
- e) střídavá péče dítěte
- f) ovdovění
- g) matka samoživitelka
- h) otec samoživitel

Mé nejvyšší dosažené vzdělání:

- a) Vysokoškolské vzdělání
- b) Vyšší odborné vzdělání
- c) Střední maturitní vzdělání
- d) Střední vzdělání (bez maturity)
- e) Základní vzdělání

Kolik máte dětí?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) více

Věk Vašeho dítěte, které je v povinné předškolní docházce:

1) Byl navrhnut Vašemu dítěti, které je NYNÍ v povinné předškolní docházce odklad školní docházky? Pokud ano, uveďte, z jakého důvodu.

- a) Ne
- b) Ano -

.....
.....

2) Má již NYNÍ Vaše dítě odklad povinné školní docházky?

- a) Ano
- b) Ne

3) Jak často Vaše dítě navštěvuje mateřskou školu?

- a) Každý den
- b) Nepravidelně např. 2-3x týdně
- c) Výjimečně např. 1x za měsíc
- d) Nenavštěvuje-má domácí individuální vzdělávání

4) Pokud Vaše dítě nenavštěvuje MŠ (je na individuálním vzdělávání), uveďte, z jakého důvodu: (můžete vybrat více možností)

- a) Nespokojenost se vzděláváním v MŠ
- b) Nedůvěra v učitelky v MŠ
- c) Chci trávit více času s dítětem
- d) Nedostatečný individuální přístup k dítěti
- e) Špatná spolupráce s učitelkami a MŠ
- f) Jiný důvod – uveďte

.....
.....
.....

5) Typ Mateřské školy Vašeho dítěte:

- a) Státní MŠ
- b) Soukromá MŠ
- c) Speciální MŠ

- 6) Myslíte si, že je pro dítě důležitá domácí příprava na jeho vstup do ZŠ?
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
 - d) Spíše ano
 - e) Spíš ne
- 7) Jak často se věnujete přípravě dítěte na vstup do základní školy?
- a) Pravidelně např. ob den
 - b) Nepravidelně např. 1x týdně
 - c) Výjimečně např. jednou za měsíc, když si vzpomenu
 - d) Nikdy - Proč? (můžete vybrat více variant)
 - a) nechávám to na učitelkách v MŠ
 - b) nerozumím tomu dostatečně
 - c) nemám na to čas
 - d) nechci dítě něco naučit špatně
 - e) spoléhám na partnera/partnerku/manžela/manželku ...
- 8) Kdo se na přípravě dítěte na vstup do ZŠ podílí nejčastěji?
- a) Matka
 - b) Otec
 - c) Prarodič
 - d) Sourozenec

- 9) Ohodnoťte (zakroužkujte) jednotlivé výstupy škálou od 1-5 dle důležitosti pro Vaše dítě při vstupu do ZŠ.
Příčemž je 1 znamená nejméně důležitá věc pro Vás a 5 naopak nejvíce důležitá věc pro Vás.

Úspěch u zápisu	1	2	3	4	5
Psychická podpora a motivace dítěte na vstup do ZŠ	1	2	3	4	5
Matematické dovednosti	1	2	3	4	5
Sebeobsluha a samostatnost	1	2	3	4	5
Komunikační schopnosti a řeč dítěte	1	2	3	4	5

- 10) Využíváte některé možnosti uvedené níže? (můžete vybrat více možností)
- Pedagogicko-psychologická poradna
 - Logopedická prevence
 - Logopedická třída
 - Účast v aktivně-stimulačním programu v MŠ (např. metoda dobrého startu)
 - Přípravná třída (pokud mělo dítě odklad školní docházky)
 - Nevyužíváme nic z toho

11) Jak podporujete rozvoj řeči a komunikační schopnosti dítěte?

Ohodnoťte(zakroužkujte) jednotlivé výstupy škálou od 1-5 dle důležitosti pro Vaše dítě při rozvoji řeči.

Přičemž je 1 znamená nejméně důležitá věc pro Vás a 5 naopak nejvíce důležitá věc pro Vás.

Čtení pohádek	1	2	3	4	5
Učení říkadel a básní	1	2	3	4	5
Pomocí digitální technologie	1	2	3	4	5
Rozhovory, vyprávění, neustálá komunikace s dítětem	1	2	3	4	5
Prohlížení knih, encyklopedií, časopisů..	1	2	3	4	5

12) Jakým způsobem podporujete grafomotoriku dítěte?

Ohodnoťte(zakroužkujte) jednotlivé výstupy škálou od 1-5 dle důležitosti pro Vaše dítě při rozvoji grafomotoriky.

Přičemž je 1 znamená nejméně důležitá věc pro Vás a 5 naopak nejvíce důležitá věc pro Vás.

Pracovní listy	1	2	3	4	5
Využívání dětských časopisů	1	2	3	4	5
Samostatná kresba	1	2	3	4	5
Omálovánky	1	2	3	4	5
Správný úchop tužky	1	2	3	4	5

13) Na co se zaměřujete v přípravě dítěte v předmatematických dovednostech?

Ohodnoťte(zakroužkujte) jednotlivé výstupy škálou od 1-5 dle důležitosti pro Vaše dítě při rozvoji předmatematických dovedností.

Přičemž je 1 znamená nejméně důležitá věc pro Vás a 5 naopak nejvíce důležitá věc pro Vás.

Počítání	1	2	3	4	5
Geometrické tvary	1	2	3	4	5
Porovnávání, seřazování dle např. velikosti atd.	1	2	3	4	5
Hrajeme hry Člověče nezlob se, domino apod.	1	2	3	4	5

14) Jak podporujete sociální stránku dítěte?

Ohodnoťte(zakroužkujte) jednotlivé výstupy škálou od 1-5 dle důležitosti pro Vaše dítě při rozvoji sociálních dovedností.

Příčemž je 1 znamená nejméně důležitá věc pro Vás a 5 naopak nejvíce důležitá věc pro Vás.

Slušné chování a zdvořilost	1	2	3	4	5
Dodržování pravidel	1	2	3	4	5
Neprosazovat si své, být schopen kompromisu	1	2	3	4	5
Umět se představit celým jménem a říct adresu bydliště	1	2	3	4	5

15) Jak vedete dítě k sebeobsluze?

Ohodnoťte(zakroužkujte) jednotlivé výstupy škálou od 1-5 dle důležitosti pro Vaše dítě při podpoře sebeobsluhy.

Příčemž je 1 znamená nejméně důležitá věc pro Vás a 5 naopak nejvíce důležitá věc pro Vás.

Obléká se dítě samo	1	2	3	4	5
Jí samo příborem	1	2	3	4	5
Zavazuje si tkaničky	1	2	3	4	5
Samostatná hygiena	1	2	3	4	5

16) Jak vedete dítě k samostatnosti?

Ohodnoťte(zakroužkujte) jednotlivé výstupy škálou od 1-5 dle důležitosti pro Vaše dítě při podpoře samostatnosti.

Příčemž je 1 znamená nejméně důležitá věc pro Vás a 5 naopak nejvíce důležitá věc pro Vás.

Chystá si samo oblečení, věci do batůžku na výlet atd.	1	2	3	4	5
Plní jednoduché úkoly samostatně	1	2	3	4	5
Dokáže se odloučit od rodičů	1	2	3	4	5
Uklízí si po sobě hračky	1	2	3	4	5

17) Jak využíváte volný čas společně s dětmi? (např. sporty, kreativní činnosti, výlety, pohádky v TV apod.)

.....
.....
.....
.....
.....

18) Jak jinak se ještě s dítětem připravujete na jeho vstup do školy? (Můžete vybrat více možností.)

- a) Návštěva ZŠ
- b) Společný nákup pomůcek do školy
- c) Přizpůsobení pokojíčku na domácí přípravu
- d) Povídání o škole
- e) Hra na školu
- f) Setkává se s vrstevníky

f) Jiné -
.....
.....